

Republika e Kosovës
Republika Kosova/Republic of Kosovo
Akademia e Drejtësisë /Akademija Pravde /Academy of Justice

SHQYRTIMI GJYQËSOR DHE GJYKIMI NË MUNGESË

Afrim Shala

Prishtinë, 16 shtator 2022

AUTORI :

Afrim Shala, gjyqtar, Gjykata e Apelit e Kosovës

Publikuar nga Akademia e Drejtësisë

© AD 2022, Të gjitha të drejtat e rezervuara

Përmbajtja e këtij materiali nuk mund të rishtypet, shumëzohet ose përcjellët në çfarëdo forme tjetër elektronike, mekanike, të fotokopjohet ose regjistrohet pa miratimin me shkrim të Akademisë së Drejtësisë (AD).

MOHIMI I PËREGJEGJËSISË

Pikëpamjet e autorit nuk pasqyrojnë medoemos pikëpamjet e Akademisë së Drejtësisë.

Tabela e përmbajtjes -“SHQYRTIMI GJYQËSOR DHE GJYKIMI NË MUNGESË”

Hyrje	3
Objektivat trajnuese	3
Metodologjia trajnuese.....	4
Pritjet nga pjesëmarrësit.....	4
Mjetet e nevojshme për realizimin e këtij moduli	4
Burimet dhe literatura	4
Shqyrtimi Gjyqësor.....	6
1. Përgatitjet për shqyrtim gjyqësor	6
2. Karakteri publik i shqyrtimit gjyqësor.....	8
3. Zbatimi i shqyrtimit gjyqësor, parakushtet për mbajtjen e shqyrtimit gjyqësor dhe gjykimi në mungesë	10
3.1. Zbatimi i shqyrtimit gjyqësor.....	10
3.2. Parakushtet për mbajtjen e shqyrtimit gjyqësor.....	13
3.3. Gjykimi në mungesë	14
4. Shtyrja, ndërprerja dhe koha e përfundimit të shqyrtimit gjyqësor, si dhe procesverbali i shqyrtimit gjyqësor.....	18
4.1. Shtyrja, ndërprerja dhe koha e përfundimit të shqyrtimit gjyqësor.....	18
4.2. Procesverbali i shqyrtimit gjyqësor.....	20
4.3. Rast praktik.....	23
5. Rrjedha e shqyrtimit gjyqësor.....	24
5.1. Shqyrtime të përgjithshme.....	24
5.2. Fillimi i shqyrtimit gjyqësor dhe deklarimi i të akuzuarit.....	24
5.3. Rast praktik.....	26
6. Paraqitja e provave.....	27
6.1. Fjala hyrëse.....	27
6.2. Rregullat e përgjithme të paraqitjes së provave.....	27
6.3. Marrja në pyetje e dëshmitarëve.....	28
6.4. Deklarimi i ekspertit.....	30
6.5. Provat e marra jashtë gjykatës.....	31
6.6. Leximi i procesverbaleve ose riprodhimi i regjistrimeve.....	31
6.7. Marrja në pyetje e të akuzuarit.....	32
6.8. Rast praktik.....	33
7. Fjala përfundimtare, si dhe procedura e marrjes dhe e shpalljes së aktgjykimit.....	34
7.1. Fjala përfundimtare.....	34
7.2. Marrja e aktgjykimit.....	35
7.3. Shpallja e aktgjykimit.....	35

SHQYRTIMI GJYQËSOR

Hyrje

Shqyrtimi gjyqësor përbëhet prej disa fazave dhe e gjithë veprimtaria e shqyrtimit gjyqësor përmbledhet në : fillimin e shqyrtimit gjyqësor dhe deklarimin e të akuzuarit; prezentimin (paraqitja) e provave dhe fjalën përfundimtare të palëve. Mirëpo, duhet theksuar se i akuzuari ka të drejtë që të pranoj fajësinë edhe gjatë shqyrtimit gjyqësor, kështu që nëse i akuzuari e pranon fajësinë, pas fillimit të shqyrtimit gjyqësor dhe deklarimit të të akuzuarit, atëherë kalohet menjëherë në fjalën përfundimtare të palëve dhe nuk ka nevojë që të bëhet prezentimi (paraqitja) e provave.

Shqyrtimi gjyqësor konsiderohet faza më e rëndësishme e procedurës penale. Me qëllim që shqyrtimi gjyqësor të zhvillohet me sukses dhe pa pengesa, atëherë nevojitet që gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues më parë të bëjë përgatitje të caktuara. Këto përgatitje kanë të bëjnë si me caktimin e shqyrtimit gjyqësor, ashtu edhe me çështje tjera përgatitore, siç janë: dërgimi i ftesave të akuzuarit, mbrojtësit, të dëmtuarit, dëshmitarëve, ekspertëve, etj. Shqyrtimi gjyqësor, parimisht është i hapur për publikun dhe në të mund të marrin pjesë vetëm personat madhor, të cilët kanë të drejtë që të përcjellin tërë rrjedhën e shqyrtimit gjyqësor.

Në Kodin e Procedurës Penale (Në tekstin e mëtejme KPP)¹, është parashikuar se gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues e drejtojnë shqyrtimin gjyqësor, kujdesën për shqyrtimin e gjithanshëm dhe të drejtë të çështjes në pajtim me administrimin e provave, si dhe vendosin për propozimet e palëve. Ndërsa, për gjithë veprimtarinë që zhvillohet në shqyrtimin gjyqësor përpilohet procesverbal me shkrim, ku shënohet thelbi i rrjedhës së shqyrtimit gjyqësor.

Në këtë aspekt, në këtë modul trajnues janë trajtuar temat që kanë të bëjnë përgatitjen e shqyrtimit gjyqësor, publicitetin e shqyrtimit gjyqësor, zbatimin e shqyrtimit gjyqësor, parakushtet për mbajtjen e shqyrtimit gjyqësor, gjykimin në mungesë, shtyerjen, ndërprerjen dhe afatet e përfundimit të shqyrtimit gjyqësor, procesverbalin e shqyrtimit gjyqësor, rrjedhën e shqyrtimit gjyqësor, prezentimin (paraqitjen) e provave, fjalën përfundimtare, etj.

Objektivat trajnuese

Pas përfundimit të këtij moduli trajnues, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje që të:

- Zbatojnë në mënyrë të drejtë procedurën e provave gjatë shqyrtimit gjyqësor;
- Aplikojnë në mënyrë të drejtë dispozitat e KPP gjatë shqyrtimit gjyqësor;

¹ Kodi Nr.04/L-123 i Procedurës Penale, i datës 13 dhjetor 2012, i cili ka hyrë në fuqi më 1 janar 2013.

- Kuptojnë në mënyrë sa më të qartë situatat kur mund të mbahet gjykimi në mungesë dhe
- Evitojnë disa nga dilemat eventuale që kanë të bëjnë me shqyrtimin gjyqësor.

Metodologjia trajnuese

Gjatë këtij trajnimi do të përdorën metodat e kombinuara të shpjegimit dhe diskutimit të çështjeve konkrete që kanë të bëjnë me shqyrtimin gjyqësor. Në këtë drejtim, do të ketë diskutime interaktive me pjesëmarrësit, ndërsa të gjitha çështjet që trajtohen me pjesëmarrësit, do të jenë të prezentuara edhe me Power Point. Përveç këtyre, do të aplikohet edhe puna në grupe, ku pjesëmarrësit do t'i paraqesin pikëpamjet e tyre lidhur me temat konkrete nga praktika gjyqësore që kanë të bëjnë me shqyrtimin gjyqësor. Siç është cekur edhe më lart, të gjitha temat e lartcekura që kanë të bëjnë me shqyrtimin gjyqësor do të trajtohen duke i marrë për bazë rastet nga praktika gjyqësore. Gjithashtu, pjesëmarrësve do t'ju ofrohen edhe vendime të ndryshme nga praktika gjyqësore që i referohen çështje të ndryshme që ndërlidhen me shqyrtimin gjyqësor, si dhe do t'ju prezentohen edhe mendimet e ndryshme juridike dhe qëndrimet parimore të Gjykatës Supreme të Republikës së Kosovës që kanë të bëjnë me çështjet e lartcekura.

Pritjet nga pjesëmarrësit

Gjatë këtij trajnimi, nga pjesëmarrësit pritet që të jenë aktiv gjatë gjithë kohës së trajnimit, duke dhënë kontributin e tyre në diskutime dhe grupe, në mënyrë që me pjesëmarrjen e tyre të ndihmojnë në arritjen e qëllimeve të këtij moduli trajnues.

Përveç këtyre, nga pjesëmarrësit pritet që të parashtrojnë pyetje, të ofrojnë zgjidhje dhe sugjerime gjatë gjithë kohës sa zgjatë programi trajnues.

Burimet dhe literatura

Përveç materialeve të prezentuara nga trajnuesi, pjesëmarrësit mund të shfrytëzojnë edhe burimet dhe literaturën e shënuar më poshtë.

LITERATURA:

- FUNK, T. MARKUS: *Doracak mbi shkathtësitë gjyqësore në Kosovë*, Prishtinë, 2006.
HAJDARI, AZEM: *Procedura penale, Komentar*, Prishtinë, 2016.
HAJDARI, AZEM: *E drejta e procedurës penale*, Pjesa e posaçme, Prishtinë, 2013.
HAJDARI, AZEM: *E drejta e procedurës penale*, Pjesa e përgjithshme, Prishtinë, 2013.
ISLAMI, HALIM; HOXHA, ARTAN; PANDA, ILIR: *Procedura penale, Komentar*, Tiranë, 2003.

- JON, SIMBERT: *Udhëzues për Kodin e Procedurës Penale të Kosovës dhe Kodi i Procedurës Penale të Kosovës*, Prishtinë, 2013.
- SAHITI, EJUP: *Argumentimi në procedurën penale*, Prishtinë, 1999.
- SAHITI, EJUP; MURATI, REXHEP; ELSHANI, XHEVDET: *Kodi i procedurës penale, Komentar*, Prishtinë, 2014.
- SAHITI, EJUP; MURATI, REXHEP: *E drejta e procedurës penale*, Prishtinë, 2016.
- SALIHU, ISMET; ZHITIJA, HILMI; HASANI, FEJZULLAH: *Kodi Penal i Republikës së Kosovës, Komentar, Botimi I*, Prishtinë, 2014.
- SHALA, AFRIM: *Ankesa kundër aktgjykimit në procedurën penale të Republikës së Kosovës*, Prishtinë, 2010.
- SHALA, AFRIM: *Pjesa e posaçme e së drejtës penale me raste nga praktika gjyqësore*, Gjilan, 2010.
- SHALA, AFRIM: *Organizimi i sistemit gjyqësor në Republikën e Kosovës sipas Ligjit për Gjykatat*, Revista Shkencore “Norma”, Kolegji “Gjilani”, Gjilan, 2013.
- SHALA, AFRIM; HYSANI, BASHKIM: *Doracaku i gjyqtarëve për procedurën penale*, Instituti Gjyqësor i Kosovës, Prishtinë, 2015.
- SHALA, AFRIM: *Hyrje në të drejtën penale*, Botimi i tretë, Gjilan, 2019.

AKTET JURIDIKE:

Kushtetuta e Republikës së Kosovës;
 Kodi i Procedurës Penale dhe ligjet për ndryshimin dhe plotësimin e tij;
 Konventa Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore;
 Kodi Penal i Republikës së Kosovës;
 Ligji për Gjykatat;
 Kodi i Drejtësisë për të Mitur.

SHQYRTIMI GJYQËSOR

1. Përgatitjet për shqyrtim gjyqësor

Siç është cekur edhe më parë, shqyrtimi gjyqësor konsiderohet faza më e rëndësishme e procedurës penale. Me qëllim që kjo fazë të zhvillohet me sukses dhe pa pengesa, atëherë nevojitet që gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues më parë të bëjë përgatitje të caktuara. Këto përgatitje kanë të bëjnë si me caktimin e shqyrtimit gjyqësor, ashtu edhe me çështje tjera përgatitore dhe procedurale. Në nenin 254, paragrafi 4. të KPP, është parashikuar se gjatë shqyrtimit të dytë, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues e cakton shqyrtimin gjyqësor, përveç nëse ende nuk ka marrë aktvendim për kundërshtimet e paraqitura ndaj provave të cekura në aktakuzë, sipas nenit 249 të KPP apo kërkesat për hedhjen e aktakuzës, sipas nenit 250 të KPP. Nëse gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues ende nuk ka vendosur për kundërshtimet nga neni 249 apo kërkesat nga neni 250 i KPP, ai merr aktvendim me shkrim të arsyetuar për të gjitha propozimet e pazgjdhura pas shqyrtimit të dytë. Ai cakton shqyrtimin gjyqësor me urdhër me shkrim, të cilin e nxjerr në të njëjtën kohë me aktvendimin apo aktvendimet me shkrim për propozimet e lartpërmendura.² Gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues me urdhër cakton ditën, orën dhe vendin e shqyrtimit gjyqësor në pajtim me nenin 254 të KPP.

Gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues cakton fillimin e shqyrtimit gjyqësor brenda 1 (një) muaji nga shqyrtimi i dytë ose nga urdhri i fundit i lëshuar nga neni 254, paragrafi 5. të KPP. Nëse gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues çmon se shqyrtimi gjyqësor nuk mund të mbahet brenda këtij afati kohor, atëherë gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues nxjerr aktvendim për shtyrjen e shqyrtimit gjyqësor deri në datën e parë të mundshme.³

Si rregull shqyrtimi gjyqësor mbahet në selinë e gjykatës dhe në ndërtesën e gjykatës. Kur në raste të caktuara, lokalet në ndërtesën e gjykatës nuk janë të përshtatshme për mbajtjen e shqyrtimit gjyqësor për shkak të mungesës së hapësirës ose për shkaqe tjera të arsyeshme, kryetari i gjykatës mund të caktojë që shqyrtimi gjyqësor të mbahet në ndonjë ndërtesë tjetër.⁴

Në kuadër të përgatitjeve për shqyrtimin gjyqësor, bëjnë pjesë edhe dërgimi i thirrjeve personave të cilët duhet që të marrin pjesë në shqyrtimin gjyqësor. Në nenin 287, paragrafi 1. të KPP, është parashikuar se në shqyrtim gjyqësor thirret i akuzuari dhe mbrojtësi i tij, prokurori i shtetit, i dëmtuari dhe përfaqësuesit e tyre ligjor, përfaqësuesit e autorizuar, si dhe përkthyesi.

² Neni 254, paragrafi 6. i KPP.

³ Neni 285, paragrafët 1., 2. dhe 3. të KPP.

⁴ Neni 286 i KPP.

Dëshmitarët dhe ekspertët e propozuar nga prokurori i shtetit në aktakuzë dhe nga i akuzuari sipas nenit 256 të KPP thirren po ashtu në shqyrtimin gjyqësor.

Thirrja që i dërgohet të akuzuarit duhet të përmbajë : emrin dhe adresën e gjykatës e cila e dërgon thirrjen; emrin dhe mbiemrin e të akuzuarit; përcaktimin e veprës penale për të cilën akuzohet; vendin, ditën dhe orën kur duhet të paraqitet i akuzuari, njoftimin se thirret në cilësi të të akuzuarit; paralajmërimin se në rast të mosparaqitjes do të lëshohet urdhërarrest dhe do të silltet në gjykatë forcërisht; vulën zyrtare dhe emrin e gjyqtarit i cili lëshon thirrjen.

Ndërsa, thirrja që i dërgohet dëshmitarit duhet që të përmbajë : emrin, mbiemrin dhe profesionin e dëshmitarit, koha dhe vendi ku duhet të paraqitet, lënda penale për të cilën thirret, shënimi se thirret si dëshmitar dhe paralajmërimi për pasojat e mungesës pa arsye.

Kur mbrojtja nuk është e detyrueshme, i akuzuari në thirrje udhëzohet për të drejtën e tij në mbrojtës, por shqyrtimi gjyqësor nuk mund të shtyhet, nëse mbrojtësi nuk vjen në shqyrtimin gjyqësor ose për shkak se i akuzuari ka angazhuar mbrojtës në shqyrtimin gjyqësor.

Sipas paragrafit 3. të nenit 287 të KPP, të akuzuarit i dërgohet thirrja jo më vonë se 8 (tetë) ditë para shqyrtimit gjyqësor që ai të ketë kohë të mjaftueshme ndërmjet dërgimit të thirrjes dhe ditës së shqyrtimit gjyqësor për përgatitjen e mbrojtjes. Me kërkesën e të akuzuarit ose të prokurorit të shtetit dhe me pëlqimin e të akuzuarit, ky afat mund të shkurtohet.

Ndërsa, në thirrjen të cilën ja dërgon gjykata të dëmtuarit, i cili nuk thirret si dëshmitar, të njejtin e njofton se shqyrtimi gjyqësor do të mbahet edhe pa praninë e tij dhe se deklarata e tij për kërkesën pasurore juridike do të lexohet. I akuzuari, dëshmitari dhe eksperti, çdo herë njoftohen në thirrje për pasojat e mosparaqitjes në shqyrtimin gjyqësor.

Me kërkesë të Ombudspersonit të Kosovës, Ombudspersoni gjithashtu njoftohet për shqyrtimin gjyqësor me qëllim të monitorimit të procedurës penale në kufijtë e autorizimeve të tij.⁵

Në nenin 288, paragrafi 1. të KPP, është parashikuar se palët, mbrojtësi dhe i dëmtuari edhe pas caktimit të shqyrtimit gjyqësor mund të kërkojnë që në shqyrtim gjyqësor të thirren dëshmitarë dhe ekspertë të rinj ose të mblidhen prova të reja. Kërkesa e palëve duhet të jetë e arsyetuar dhe të shënojë se cilat fakte duhet provuar dhe me cilat prova të propozuara. Në këtë aspekt, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues e aprovon këtë kërkesë, nëse dëshmitari i ri, eksperti i ri apo prova e re ka qenë e panjohur në kohën e shqyrtimit të dytë, ose nuk e përsërit në mënyrë të konsiderueshme dëshmitarin, ekspertin apo provën tjetër dhe e drejta e të akuzuarit në gjykim të drejtë mund të dëmtohet duke refuzuar kërkesën. Nëse gjyqtari i vetëm gjykues

⁵ Neni 288, paragrafët 5., 6. dhe 7. të KPP.

ose kryetari i trupit gjykues e refuzon kërkesën për mbledhjen e provave të reja, refuzimi i tillë mund të ankimohet brenda 48 (dyzetetë) orëve nga pranimi i urdhrit për refuzimin e kërkesës.⁶

Në rast se gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues, e aprovon kërkesën për mbledhjen e provave të reja, atëherë palët dhe mbrojtësi njoftohen për vendimin me të cilin urdhërohet mbledhja e provave të reja para fillimit të shqyrtimit gjyqësor.

Nëse parashihet se shqyrtimi gjyqësor do të zgjasë, kryetari i trupit gjykues mund të kërkojë nga kryetari i gjykatës të caktojë një gjyqtar për të marrë pjesë në shqyrtim gjyqësor në mënyrë që të zëvendësojë anëtarët e trupit gjykues në rast se nuk mund të marrin pjesë në shqyrtim gjyqësor. Nëse gjatë procedurës penale është zbatuar mundësia hetuese e veçantë, një nga 2 (dy) gjyqtarët që kanë shërbyer në atë kolegji, por që nuk kanë qenë gjyqtar në procedurë paraprake, shërben si anëtar i trupit gjykues, ndërsa tjetri si gjyqtar zëvendësues.

Sipas nenit 290, paragrafi 1. të KPP, kur dëshmitari ose eksperti i thirrur në shqyrtim gjyqësor nuk mund të paraqitet për shkak të sëmundjes kronike ose për shkak të pengesave të tjera, dëshmitari i tillë ose eksperti mund të merret në pyetje në vendin ku ai banon, përveç nëse dëshmitari apo eksperti i tillë është marrë në pyetje gjatë mundësisë hetuese të veçantë. Palët, mbrojtësi dhe i dëmtuari njoftohen për kohën dhe vendin e marrjes në pyetje nëse kjo është e mundshme duke pasur parasysh ngutën e procedurës. Nëse i akuzuari ndodhet në paraburgim, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues vendos nëse prania e tij gjatë marrjes në pyetje është e nevojshme, duke siguruar që në mungesë të të akuzuarit, mbrojtësi i tij të jetë i pranishëm. Kur palët, mbrojtësi dhe i dëmtuari janë të pranishëm, ata i gëzojnë të drejtat nga neni 149, paragrafi 6. i KPP.⁷

Gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues për shkaqe të rëndësishme mund ta shtyjë ditën e shqyrtimit gjyqësor me propozim të palëve, të mbrojtësit ose sipas detyrës zyrtare. Në këtë drejtim, nëse gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues shtyn ditën e shqyrtimit gjyqësor, ai mund të caktojë shqyrtime të herëpashershme për të diskutuar rreth statusit të lëndës, çështjeve të pazgjidhura dhe për të siguruar zgjedhjen në kohë të lëndës ose caktimin e shqyrtimit gjyqësor.⁸

2. Karakteri publik i shqyrtimit gjyqësor

Parimi i publicitetit të shqyrtimit gjyqësor nënkupton të drejtën dhe mundësinë e qytetarëve të interesuar që të prezentojnë dhe ta përcjellin rrjedhën e shqyrtimit gjyqësor.

⁶ Neni 288, paragrafët 2. dhe 3. të KPP.

⁷ Neni 290, paragrafi 2. i KPP.

⁸ Neni 291 i KPP.

Për shkak të rëndësisë së tij të madhe, ky parim është ngritur edhe në rast të parimeve kushtetuese. Kështu, me Kushtetutën e Republikës së Kosovës, është parashikuar se gjykimi është publik, me përjashtim të rasteve kur gjykata, në rrethana të veçanta, konsideron se në të mirë të drejtësisë, është i domosdoshëm përjashtimi i publikut, ose i përfaqësuesve të medie, sepse prania e tyre do të përbënte rrezik për rendin publik ose sigurinë kombëtare, interesat e të miturve, ose për mbrojtjen e jetës private të palëve në proces, në mënyrën e përcaktuar me ligj.⁹ Gjithashtu, një parim i tillë është parashikuar edhe në nenin 7, paragrafi 4. të Ligjit për Gjykatat¹⁰ dhe në KPP.

Në nenin 293, paragrafi 1. të KPP, është parashikuar se shqyrtimi gjyqësor është publik. Publiciteti i shqyrtimit gjyqësor mundëson një lloj kontrolli të gjyqësorit me rastin e gjykimit, i shërben interesit të përgjithshëm, sepse nëpërmjet tij zgjerohen njohuritë për ligjet dhe forcohet besimi në jurisprudencë, i ofrohen garanci të akuzuarit për gjykim të drejtë, pastaj ndikon në preventivën e kriminalitetit, afirmon moralin shoqëror dhe disiplinën shoqërore të qytetarëve dhe së bashku me parimet tjera mundëson në marrjen e vendimit të ligjshëm.

Sipas paragrafit 2. të nenit 293 të KPP, në shqyrtim gjyqësor mund të marrin pjesë personat madhor. Kjo do të thotë se në shqyrtimin gjyqësor nuk lejohet pjesëmarrja e fëmijëve në cilësi të publikut, për faktin se ekziston mundësia e ndikimit negativ ndaj tyre.

Mirëpo, edhe përkundër këtij parimi, me qëllim të mbrojtjes së interesit të përgjithshëm të shoqërisë apo interesat e palëve, në KPP është parashikuar edhe mundësia e përjashtimit të publikut gjatë shqyrtimit gjyqësor.¹¹ Kështu, sipas paragrafit 1., të nenit 294 të KPP, nga fillimi deri në përfundim të shqyrtimit gjyqësor, gjyqtari i vetëm gjykues ose trupi gjykues me propozimin e palëve ose sipas detyrës zyrtare, por gjithnjë pas dëgjimit të tyre, mund të përjashtojë publikun gjatë gjithë shqyrtimit gjyqësor ose nga një pjesë e tij, kur kjo është e nevojshme për:

1. Ruajtjen e fshehtësisë zyrtare;
2. Ruajtjen e informacionit të fshehtë i cili do të rrezikohej nga shqyrtimi i hapur;
3. Ruajtjen e rendit dhe respektimin e ligjit;
4. Mbrojtjen e jetës personale ose familjare të të akuzuarit, të dëmtuarit ose të pjesëmarrësve të tjerë në procedurë;
5. Mbrojtjen e interesave të fëmijëve ose
6. Mbrojtjen e të dëmtuarve, dëshmitarëve bashkëpunues ose dëshmitarëve, siç parashihet në Kapitullin XIII të KPP.

⁹ Neni 31, paragrafi 3 i Kushtetutës së Republikës së Kosovës.

¹⁰ Ligji Nr.06/L-054 për Gjykatat, i datës 23 nëntor 2018.

¹¹ SAHITI, EJUP; MURATI, REXHEP, E drejta e procedurës penale, Prishtinë, 2016, f. 368; HAJDARI, AZEM, Procedura penale, Komentar, Prishtinë, 2016, f. 575.

Përrjashtimi i publikut, nuk zbatohet për palët, të dëmtuarin, përfaqësuesit e tyre dhe mbrojtësin, përveç nën kushtet e dispozitave për mbrojtjen e të dëmtuarve, dëshmitarëve bashkëpunues ose të dëshmitarëve, siç parashihet në kapitullin XIII të KPP.

Përveç kësaj, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues mund të lejojë që në shqyrtimin gjyqësor në të cilën është përjashtuar publiku të marrin pjesë zyrtarë të caktuar, akademikë, figura publike dhe me kërkesën e të akuzuarit, mund të lejojë pjesëmarrjen e bashkëshortit ose bashkëshortit jashtëmartesor, si dhe të afërmit e tij. Gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues paralajmëron personat që marrin pjesë në shqyrtimin gjyqësor të mbyllur se detyrohen të ruajnë fshehtësinë e informatave të cilat i kanë mësuar në shqyrtimin gjyqësor dhe se zbulimi i informatës së tillë përbën vepër penale.¹²

Nëse gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues, vendos për mbajtjen e shqyrtimit gjyqësor të mbyllur, atëherë ai duhet që të merr një aktvendim, i cili duhet të arsyetohet dhe të shpallet publikisht. Ky aktvendim mund të kundërshtohet vetëm me ankesë kundër aktgjykimit.¹³

Përveç që lejohet pjesëmarrja e publikut gjatë shqyrtimit gjyqësor, duke u bazuar në nenin 301, paragrafi 3. të KPP, lejohet edhe fotografimi, filmimi, regjistrimi televiziv dhe regjistrime të tjera përpos regjistrimit zyrtar të shqyrtimit gjyqësor, përveç nëse gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues kufizon fotografimin, filmimin, regjistrimin televiziv ose regjistrimet tjera me aktvendim të arsyetuar me shkrim. Pra, sipas kësaj dispozite ligjore, fotografimi, filmimi, regjistrimi televiziv dhe regjistrime tjera, si rregullë lejohen, me përjashtim të rasteve kur gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues i kufizon veprimet e lartcekura. Nëse gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues vendos që të kufizojë fotografimin, filmimin, regjistrimin televiziv ose regjistrimet tjera, atëherë ai duhet që të marrë një aktvendim të arsyetuar.

3. Zbatimi i shqyrtimit gjyqësor, parakushtet për mbajtjen e shqyrtimit gjyqësor dhe gjykimi në mungesë

3.1. Zbatimi i shqyrtimit gjyqësor

Në shqyrtimin gjyqësor për shkak të peshës së madhe që ka duhet të jenë vazhdimisht të pranishëm gjyqtari i vetëm gjykues, përkatësisht kryetari i trupit gjykues, anëtarët e trupit gjykues, procesmbajtësi dhe gjyqtari zëvendësues.¹⁴ Për prezencën e tyre dhe për nevojën që

¹² Neni 295 i KPP.

¹³ Neni 296 i KPP.

¹⁴ Paragrafët 1., të neneve 297 dhe 298 të KPP.

trupit gjykues të jetë i përbërë në përputhje me ligjin, duhet që të kujdeset gjyqtari i vetëm gjykues, përkatësisht kryetari i trupit gjykues.

Në këtë drejtim, sipas paragrafit 2., të nenit 297 të KPP, gjyqtari i vetëm gjykues detyrohet të vërtetojë nëse gjykata është përbërë në pajtim me ligjin dhe nëse ka arsye për përjashtimin e procesmbajtësit, kurse sipas paragrafit 2., të nenit 298 të KPP, kryetari i trupit gjykues detyrohet të vërtetojë nëse trupi gjykues është përbërë në pajtim me ligjin dhe nëse ka arsye për përjashtimin e anëtarit të trupit gjykues ose procesmbajtësit.

Gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues drejton shqyrtimin gjyqësor dhe fton palët, të dëmtuarin, përfaqësuesit ligjorë, përfaqësuesit e autorizuar, mbrojtësin dhe ekspertët për t'i prezantuar dëshmitë e tyre ose për të parashtruar pyetje. Po ashtu, anëtarët e trupit gjykues mund t'i parashtrojnë pyetje cilitdo dëshmitar apo ekspert. Në këtë aspekt, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues detyrohet të kujdeset për shqyrtimin e gjithanshëm dhe të drejtë të çështjes në pajtim me administrimin e provave siç parashihet me KPP, siguron që provat të merren në pajtim me Kapitullin XVI të KPP, si dhe vendosin për propozimet e palëve. Në këto raste, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues, vendosin me aktvendim i cili gjithmonë shpallet dhe shënohet në procesverbal të shqyrtimit gjyqësor me sqarim të shkurtër.¹⁵

Shqyrtimi gjyqësor zbatohet sipas rregullave të parapara me KPP, por, për shkaqe të arsyeshme, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues mund të ndryshojë radhën e zakonshme të shqyrtimit të provave, sidomos për shkak të numrit të të akuzuarve, numrit të veprave penale ose të vëllimit të materialit provues.¹⁶

Gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues detyrohet të kujdeset për mbajtjen e rendit në gjykatore dhe ruajtjen e dinjitetit të gjykatës. Kështu, ai menjëherë pas hapjes së seancës paralajmëron personat e pranishëm në shqyrtimin gjyqësor që të sillen si duhet dhe të mos e pengojnë punën e gjykatës. Për arsye të tilla, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues mund të urdhërojë kontrollin personal të personave të pranishëm në shqyrtimin gjyqësor. Kur me masat për mbajtjen e rendit të parapara me KPP nuk është e mundur të sigurohet mbajtja pa pengesë e shqyrtimit gjyqësor, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues mund të urdhërojë largimin e publikut nga shqyrtimi gjyqësor.¹⁷

Masat e lartcekura dhe jo vetëm ato, zbatohen ndaj disa pjesëmarrësve në procedurë. Kështu, kur i akuzuari, mbrojtësi, i dëmtuari, përfaqësuesi ligjor ose përfaqësuesi i autorizuar, dëshmitari, eksperti, përkthyesi ose personi tjetër që merr pjesë në shqyrtim gjyqësor prish

¹⁵ Neni 299 i KPP.

¹⁶ Neni 300 i KPP.

¹⁷ Neni 301, paragrafët 1. dhe 2. të KPP.

rendin ose nuk u bindet urdhrave të gjyqtarit të vetëm gjykues ose kryetarit të trupit gjykues për mbajtjen e rendit, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues ia tërheq vërejtjen.

Kur vërejtja është e pasuksesshme, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues mund të urdhërojë që i akuzuari të nxirret jashtë gjykatores, kurse personat tjerë jo vetëm që mund t'i nxjerrë jashtë, por mund t'i dënojë me gjobë deri në 1000 (njëmijë) Euro.¹⁸

Me urdhër të gjyqtarit të vetëm gjykues ose kryetarit të trupit gjykues, i akuzuari mund të nxirret përkohësisht nga gjyktorja, por nëse ai është marrë në pyetje në shqyrtimin gjyqësor, atëherë mund të nxirret gjatë tërë kohës së shqyrtimit të provave.¹⁹ Para përfundimit të procedurës së provave, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues thërret të akuzuarin dhe e njofton për rrjedhën e shqyrtimit gjyqësor. Kur i akuzuari vazhdon të prishë rendin dhe të ofendojë dinjitetin e gjykatës, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues përsëri mund ta nxjerrë nga seanca. Në këtë rast, seanca përfundon pa praninë e të akuzuarit, kurse aktgjykimin ia komunikon gjyqtari i vetëm gjykues, kryetari i trupit gjykues ose gjyqtari anëtar i trupit gjykues në praninë e procesmbajtësit.

Mbrojtësit ose përfaqësuesit të autorizuar, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues mund t'ia mohojë të drejtën për të mbrojtur ose përfaqësuar klientët e tyre në shqyrtim gjyqësor, kur pas dënimit ata vazhdojnë të prishin rendin dhe në këtë rast kërkon nga pala që të angazhojë një mbrojtës tjetër apo përfaqësues të autorizuar. Kur i akuzuari nuk mund të angazhojë mbrojtës tjetër menjëherë, apo kur gjykata atë nuk mund ta caktojë më vonë pa e dëmtuar mbrojtjen, shqyrtimi gjyqësor ndërpritet ose shtyhet. Aktvendimi për këtë çështje së bashku me arsyetimin shënohet në procesverbalin e shqyrtimit gjyqësor dhe kundër këtij aktvendimi nuk lejohet ankesë e veçantë.²⁰

Kur prokurori i shtetit e prish rendin, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues për këtë e njofton mbikëqyrësin e prokurorit të shtetit dhe gjithashtu mund të pezullojë shqyrtimin gjyqësor dhe të kërkojë nga mbikëqyrësi i prokurorit të shtetit që për këtë çështje të caktojë një prokuror tjetër të shtetit.

Kur gjykata e largon nga gjyktorja ose e gjobit anëtarin e Odës së Avokatëve apo avokatin praktikant për prishjen e rendit, për këtë e njofton Odën e Avokatëve.²¹ Të gjitha aktvendimet

¹⁸ Neni 302, paragrafi 1. i KPP.

¹⁹ Neni 302, paragrafi 2., fjalia e parë e KPP. Kjo dispozitë ligjore e formuluar në këtë mënyrë, duhet që të ndryshohet, për faktin se sipas nenit 345 të KPP, i akuzuari mirret në pyetje pas paraqitjes së provave, e jo para paraqitjes së provave, siç ka qenë me Ligjin e Procedurës Penale, që është aplikuar në Kosovës, deri më datën 06.04.2004. Për aq më tepër, marrja në pyetje e të akuzuarit i cili nuk e ka pranuar fajësinë, para paraqitjes së provave, konsiderohet shkelje esenciale e dispozitave të procedurës penale, sipas nenit 384, paragrafi 1., nënparagrafi 9. të KPP.

²⁰ Neni 302, paragrafi 3. i KPP.

²¹ Neni 302, paragrafët 4. dhe 5. të KPP.

lidhur me aplikimin e këtyre masave, dënimeve me të holla dhe dënimet tjera përkitazi me drejtimin e shqyrtimit gjyqësor shënohen në procesverbal të shqyrtimit gjyqësor.²² Ankesa është e lejuar vetëm kundër vendimit mbi dënimin, ndonëse gjyqtarit të vetëm gjykues ose kryetarit të trupit gjykues i njihet e drejta që të mund të revokojë këtë aktvendim. Ndërsa, kundër aktvendimeve lidhur me mbajtjen e rendit dhe drejtimin e shqyrtimit gjyqësor nuk lejohet ankesë.

3.2. Parakushtet për mbajtjen e shqyrtimit gjyqësor

Pas përfundimit të përgatitjeve të nevojshme, në ditën dhe kohën kur është caktuar shqyrtimi gjyqësor, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues hap seancën, shpall çështjen për gjykim në shqyrtim gjyqësor dhe përbërjen e trupit gjykues, nëse seanca mbahet nga trupi gjykues. Pastaj, konstaton nëse kanë ardhur të gjithë personat e thirrur dhe kur nuk kanë ardhur, verifikon se a u janë dorëzuar thirrjet dhe a i kanë arsyetuar mungesat e tyre.²³

Si parakusht kryesor për mbajtjen e shqyrtimit gjyqësor është prania e subjekteve themelore të procedurës penale. Në këtë drejtim, me rëndësi të veçantë për zhvillimin me sukses të procedurës penale është se në rradhë të parë trupi gjykues duhet të jetë në përbërje të rregullt.

Duke u mbështetur në rëndësinë që ka pjesëmarrja e subjekteve të caktuara të procedurës penale në shqyrtim gjyqësor, ligjdhënësi kur është në pyetje mungesa e tyre ka parashikuar disa zgjidhje ligjore.

Kështu, në nenin 306 të KPP, është rregulluar situata se si të vepohet në rastet kur në shqyrtimin gjyqësor nuk paraqitet prokurori i shtetit. Sipas kësaj dispozite ligjore, kur prokurori i shtetit nuk paraqitet në shqyrtim gjyqësor të caktuar në bazë të aktakuzës së prokurorit të shtetit, shqyrtimi gjyqësor shtyhet dhe për këtë gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues e njofton kryeprokurorin e prokurorit të shtetit.

Nëse i akuzuari i thirrur me rregull nuk paraqitet në shqyrtim gjyqësor dhe nuk e arsyeton mungesën, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues për të akuzuarin lëshon urdhërarrest në pajtim me nenin 175 të KPP. Kur i akuzuari nuk mund të silltet menjëherë, gjyqtari i vetëm gjykues ose trupi gjykues e shtyn shqyrtimin gjyqësor dhe urdhëron që i akuzuari në seancën e ardhshme të silltet me forcë. Kur i akuzuari e arsyeton mungesën para arrestimit të tij, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues e revokon urdhërarrestin.²⁴ Përveç kësaj, në paragrafin 2., të nenit 307 të KPP është parashikuar edhe mundësia e caktimit

²² HAJDARI, AZEM, E drejta e procedurës penale, Pjesa e posaçme, Prishtinë, 2013, f. 57.

²³ Neni 305 i KPP.

²⁴ Neni 307, paragrafi 1. i KPP.

të paraburgimit ndaj të akuzuarit, i cili është ftuar në mënyrë të rregullt dhe qartazi i shmanget paraqitjes në shqyrtimin gjyqësor.

Kështu, sipas kësaj dispozite ligjore, në rastet kur shihet qartazi se i akuzuari i thirrur me rregull i shmanget paraqitjes së tij në shqyrtim gjyqësor dhe nuk ekzistojnë shkaqe për paraburgimin e tij nga neni 187 i KPP, gjyqtari i vetëm gjykues ose trupi gjykues mund të caktojë paraburgim për sigurimin e pranisë së të akuzuarit në shqyrtimin gjyqësor. Ankesa nuk e pezullon ekzekutimin e aktvendimit, ndërsa për paraburgimin i cili është caktuar për këto shkaqe, përshtatshmërisht zbatohen dispozitat e neneve 185 deri 203 të KPP. Po qe se paraburgimi i tillë nuk hiqet më parë, ai zgjat derisa të shpallet aktgjykimi, por jo më shumë se 1 (një) muaj.

Nëse në shqyrtim gjyqësor nuk paraqitet mbrojtësi i thirrur me rregull dhe për arsyet e mosardhjes nuk e njofton gjykatën posa të ketë mësuar për ato, ose nëse mbrojtësi lëshon shqyrtimin gjyqësor pa lejen e gjyqtarit të vetëm gjykues apo të trupit gjykues, gjykata kërkon menjëherë nga i akuzuari që të angazhojë mbrojtës tjetër. Nëse i akuzuari nuk e bën këtë, kurse caktimi i mbrojtësit nuk mund të bëhet pa e dëmtuar mbrojtjen, shqyrtimi gjyqësor shtyhet.²⁵

Dhe në fund, kur dëshmitari ose eksperti i thirrur me rregull nuk paraqitet në shqyrtim gjyqësor pa arsye, gjyqtari i vetëm gjykues ose trupi gjykues mund të urdhërojë sjelljen e tij të menjëhershme me forcë. Mirëpo, shqyrtimi gjyqësor mund të fillojë edhe pa praninë e dëshmitarit ose ekspertit të thirrur. Në rast të tillë, gjyqtari i vetëm gjykues ose trupi gjykues gjatë shqyrtimit gjyqësor vendos nëse shqyrtimi gjyqësor duhet të vazhdojë ose të ndërpritet apo të shtyhet për shkak të mungesës së dëshmitarit ose të ekspertit.²⁶

3.3. Gjykimi në mungesë

Në parim, nuk do të mund të zbatohet procedura penale në përgjithësi dhe nuk do të mund që të mbahet shqyrtimi gjyqësor, në veçanti, në rastet kur në të nuk merr pjesë i akuzuari. Mirëpo, ngjashëm sikur në legjislacionet e disa vendeve të tjera,²⁷ edhe në Republikën e Kosovës është parashikuar mundësia, që nën kushte të caktuar të mbahet gjykimi në mungesë, përkatësisht që shqyrtimi gjyqësor të mbahet në mungesë të të akuzuarit. Kështu, me Ligjin për ndryshimin dhe plotësimin e Kodit të Procedurës Penale²⁸ është parashikuar se “*në rastet e hetimit, akuzës dhe shqyrtimit gjyqësor të të pandehurve që supozohen të kenë kryer vepra penale kundër të Drejtës Ndërkombëtare Humanitare dhe të Drejtës Ndërkombëtare Penale, në periudhën janar 1990*

²⁵ Neni 308 i KPP.

²⁶ Neni 309 i KPP.

²⁷ Kodi i Procedurës Penale të Republikës së Shqipërisë (neni 352); Ligji i Procedurës Penale të Republikës së Kroacisë (neni 322); Kodi i Procedurës Penale të Malit të Zi (neni 324), etj.

²⁸ Ligji nr.06/L-091 i datës 30 maj 2019 për ndryshimin dhe plotësimin e Kodit të Procedurës Penale, i cili është ndryshuar dhe plotësuar më pastaj edhe Ligjin nr.08/L-002 i datës 3 qershor 2021 (në tekstin e mëtejme LNPKPP).

deri në qershor 1999, derogohen dispozitat në nenet e mëposhtme sa i përket pjesëmarrjes së të dyshuarit/akuzuarit në procedurën penale”.

Nenet që dergohen, përkatësisht që nuk zbatohen në raste të tilla janë :

- Neni 103 (3) - Parimet e përgjithshme të fazës së hetimeve;
- Neni 132 (7) - Marrja e deklaratës në procedurën paraprake;
- Neni 151 - Marrja në pyetje e të pandehurit në procedurën paraprake;
- Neni 152 - Zbatimi i marrjes në pyetje të të pandehurit në procedurë paraprake;
- Neni 153 - E drejta e të pandehurit në përkthim;
- Neni 154 - Marrja në pyetje e të pandehurit gjatë deklaratës në procedurë paraprake;
- Neni 159 - Afatet kohore të hetimit;
- Neni 245 - Shqyrtimi fillestar;
- Neni 246 - Pranimi i fajësisë;
- Neni 248 - Pranimi i fajësisë gjatë shqyrtimit fillestar;
- Neni 254 - Shqyrtimi i dytë dhe caktimi i shqyrtimit gjyqësor;
- Neni 285 (4) - Caktimi i shqyrtimit gjyqësor;
- Neni 307 - Mosparaqitja e të akuzuarit në shqyrtim gjyqësor;
- Neni 321 - Prania e personave të thirrur në shqyrtimin gjyqësor dhe vërtetimi i identitetit të të pandehurit;
- Neni 322 - Udhëzimet fillestare të gjykatës lidhur me dëshmitarët dhe të dëmtuarit;
- Neni 323 - Udhëzimet për të akuzuarin;
- Neni 324 - Leximi i aktakuzës;
- Neni 325 - Deklarimi i të pandehurit për aktakuzën;
- Neni 326 - Pranimi i fajësisë nga i pandehuri në shqyrtimin gjyqësor dhe
- Neni 346 - Marrja në pyetje e të akuzuarit.

Duke u bazuar në dispozitën e lartcekur ligjore, gjykimi në mungesë mund të vjen në shprehje vetëm për vepra penale të caktuara të kryera në periudhën e caktuar kohore. Në këtë kontekst, siç është theksuar edhe më lart, gjykimi në mungesë mund të zbatohet vetëm kur kemi të bëjmë me vepra penale kundër të Drejtës Ndërkombëtare Humanitare dhe të Drejtës Ndërkombëtare Penale, kryera në periudhën janar 1990 deri në qershor 1999, por jo edhe për vepra penale tjera.

Tek gjykimi në mungesë, dispozitat e lartcekura ligjore derogohen, përkatësisht nuk zbatohen, ndërsa procedura penale vazhdon pa prezencën e të pandehurit. Të gjitha dispozitat ligjore të lartcekura, siç mund të shihet, i referohen të pandehurit dhe të drejtave të tij, si palë në procedurë penale.

Në rastet e tilla, do të zhvillohet procedura në përputhje me parimet përjashtuese të mëposhtme, në mënyrë të tillë që, pjesa që nuk derogohen, mbetet e zbatueshme siç parashihet në dispozitat e lartcekura.

Përveç kriterëve të lartcekura, për t'u mbajtur gjykimi në mungesë, duhet që pasur në konsideratë dhe respektuar edhe standardet e së drejtës në gjykim të drejtë dhe parimet tjera të së drejtës ndërkombëtare për të drejtat e njeriut dhe të kemi të bëjmë me vepra penale të lartcekura të kryera në territorin e Republikës së Kosovës. Kështu, në paragrafin 3. të Ligjit të lartcekur, është parashikuar se *“Lejohet hetimi, akuzimi dhe gjykimi i të pandehurve në mungesë, duke respektuar standardet e së drejtës në gjykim të drejtë dhe parimeve tjera të së drejtës ndërkombëtare për të drejtat e njeriut. Një gjë e tillë përbën përjashtim nga rregullat e përgjithshme të procedurës penale dhe duhet të jetë e lidhur me qëllimin e luftës ndaj pandëshkueshmërisë së krimeve kundër të Drejtës Ndërkombëtare Humanitare dhe të Drejtës Ndërkombëtare Penale, të kryera në territorin e Republikës së Kosovës, në një periudhë të tillë kohore në situatat kur të hetuarit/ akuzuarit nuk mund të vihen në dispozicion të autoriteteve të Republikës së Kosovës, sipas parimeve të bashkëpunimit juridik ndërkombëtar”*.

Duke u bazuar në këtë dispozitë ligjore, gjykimi në mungesë është një përjashtim nga rregullat e përgjithshme të procedurës penale dhe duhet të jetë e lidhur me qëllimin e luftës ndaj pandëshkueshmërisë së krimeve të lartcekura, të kryera në territorin e Republikës së Kosovës, kur të pandehurit nuk mund të vihen në dispozicion, përkatësisht të pandehurit nuk mund të sillen para autoriteteve të shtetit tonë, sipas parimeve të bashkëpunimit ndërkombëtar. Pra, me fjalë të tjera, gjykimi në mungesë nuk është rregullë, por përbën përjashtim, në situatat e caktuara, kur të pandehurit nuk mund të sillen para autoriteteve të Republikës së Kosovës, sipas parimeve të bashkëpunimit ndërkombëtar.

Në anën tjetër, vendosja e juridiksionit penal mbi një rast nga paragrafi 1., mund të bëhet pasi të jenë shtjerrë mundësitë e mëposhtme:

1. Personi nën hetim të jetë kërkuar sipas parimit të bashkëpunimit juridik ndërkombëtar dhe vetëm pasi që një kërkesë e tillë të jetë refuzuar apo neglizhuar tërësisht nga organet e shtetit pranues;

2. Të jetë shfrytëzuar bashkëpunimi ndërkombëtar policor dhe të mos ketë pasur sukses një bashkëpunim i tillë;

3. Pas dështimit të arritjes së qëllimit në nën-paragrafët 1. dhe 2, personi në hetim të jetë shpallur në kërkim për hetim në procedurë penale për së paku gjashtë muaj në mjetet e informimit publik të Republikës së Kosovës, përfshirë Gazetën Zyrtare të Republikës së Kosovës dhe

4. Nëse shteti pranues i kërkesës për bashkëpunim juridik ndërkombëtar thirret në parimin e kriminalizimit të dyfishtë me qëllim të vendosjes së juridiksionit të saj, Republika e Kosovës nuk heq dorë nga një kërkesë e tillë dhe vazhdon procedurën sipas këtij Neni.²⁹

Përmbushja e këtyre katër kriterëve është e domosdoshme, në mënyrë që mandej të vazhdohet me procedura tjera për mundësinë e mbajtjes së gjykimit në mungesë.

²⁹ Neni 1, paragrafi 4. i LNPKPP.

Hetimi, akuza dhe gjykimi në mungesë, fillon sipas detyrës zyrtare të Prokurorit të Shtetit. Me këtë rast, duhet ndjekur hapat procedural të parashikuar në KPP, me përjashtimet e paraqitura më poshtë:

1. Personi në hetim/i akuzuar supozohet të jetë deklaruar i pafajshëm në çdo fazë të procedurës dhe të jetë thirrur në kundërshtimin e provave të paraqitura nga Prokurori i Shtetit;
2. Personi në hetim/ i akuzuar gëzon të drejtën të jetë plotësisht i informuar për rrjedhën e procedurës ndaj tij, duke i ofruar mundësinë e paraqitjes së dëshmisë së tij nga distanca, në vendbanimin ku gjendet dhe
3. Personi në hetim/i akuzuar supozohet të ketë kërkuar zbatimin e standardeve të gjyqimit të drejtë të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut në çdo fazë të procedurës.³⁰

Sipas nenit 1., paragrafi 6. të LNPkPP, personi në hetim në mungesë, pasi t'i jetë ngritur aktakuza, kualifikohet me termin "*person në gjykim në mungesë*".

Gjykimi në mungesë përfshin marrjen e garancive të mëposhtme që lidhen me gjykimin e drejtë:

1. Personi i gjykuar në mungesë gëzon të drejtën të jetë i përfaqësuar nga një avokat i zgjedhur nga ai, ose i përcaktuar sipas detyrës zyrtare në çdo fazë të procedurës penale. Në rastet kur avokati përcaktohet sipas detyrës zyrtare, gjykata obligohet që të ndjek parimin e kualifikimit të mjaftueshëm profesional për ta përzgjedhur avokatin sipas detyrës zyrtare;
2. Personi i akuzuar në mungesë gëzon të drejtën që avokati i përcaktuar sipas detyrës zyrtare të paguhet nga gjykata;
3. Personi i gjykuar në mungesë gëzon të drejtën që, përmes një shkrese të noterizuar, të refuzojë të jetë i mbrojtur nga një avokat i përcaktuar sipas detyrës zyrtare me një arsyetim të mjaftueshëm ligjor. Një refuzim i tillë i nënshtrohet shqyrtimit gjyqësor dhe mund të refuzohet nga gjykata kompetente për rastin;
4. Personi i gjykuar në mungesë gëzon të drejtën që, përmes avokatit të tij të ofrojë informacione, prova dhe argumente për mbrojtjen e tij;
5. Personi i gjykuar në mungesë gëzon të drejtës e shfrytëzimit të Institucionit të Avokatit të Popullit, për të paraqitur argumente për vete sa i përket të drejtës në gjykim të drejtë.

Duke u bazuar në nenin 1, paragrafi 7. të LNPkPP, në rastet kur personi i gjykuar në mungesë shpallet fajtor nga gjykata e shkallës së parë, atëherë mbrojtësi i tij i caktuar sipas detyrës zyrtare detyrohet që të paraqesë ankesë dhe shfrytëzoj mjetet e jashtëzakonshme juridike, përveç nëse nuk udhëzohet ndryshe nga personi i gjykuar në mungesë. Kështu, sipas dispozitës së lartcekur ligjore "*Nëse personi i gjykuar në mungesë shpallet fajtor në shkallë të parë, avokati i përcaktuar sipas detyrës zyrtare, në rast që nuk udhëzohet ndryshe nga i gjykuari në mungesë, bën ankesë në gjykatën e shkallës së dytë mbi çdo bazë të mundshme ankimore. I njëjti standard shfrytëzohet edhe për shfrytëzimin e mjeteve të jashtëzakonshme juridike*".

³⁰ Neni 1, paragrafi 5. i LNPkPP.

Në rastin kur personi i gjykuar në mungesë shpallet fajtor me një vendim të formës së prerë, ai vendoset në kërkim në çdo sistem juridik ndërkombëtar ku Republika e Kosovës është anëtare, për t'u sjellë për mbajtje të dënimit në Republikën e Kosovës. Mbajtja e dënimit në një shtet të tretë mund të lejohet vetëm nëse për një gjë të tillë Republika e Kosovës ka marrëveshje ndërkombëtare bilaterale me shtetin pranues.³¹

Në rast të ekstradimit të të dënuarit në mungesë në Republikën e Kosovës, ai ka të drejtë të kërkojë rigjykim, në bazë të mjeteve juridike të jashtëzakonshme, sipas parimit të mëposhtëm:

1. Rigjykimi zhvillohet sipas parimit të qartësisë juridike, mosdikriminimit dhe proporcionalitetit dhe zhvillohet vetëm mbi hapat proceduralë që e bëjnë atë detyruesisht të nevojshme në raport me të drejtën në gjykim të drejtë dhe rezultatin final të gjyqimit;

2. Një kërkesë e tillë duhet të jetë kërkuar në kohëzgjatje prej dy (2) viteve prej momentit të vënies në kontrollin efektiv të autoriteteve të Republikës së Kosovës të të gjykuarit në mungesë;

3. Provat e konfirmuara sipas parimit të plotë adversial, mund të rikthehen në gjykim vetëm nëse për to ka fakte dhe prova të reja, e të cilat, nëse do të administroheshin do të ndryshonin rrjedhën e gjyqimit në raport me dënimin e dhënë;

4. Në rastet e rigjyqimit të provave sipas nën-paragrafit 9.1, dhe nëse palët kundërshtarë të tyre (viktimat direkt ose indirekt, apo të gjithë llojet e dëshmitarëve) nuk janë më të gjallë, dëshmia e tyre e deponuar supozohet që të jetë kërkuar sikur ata të kishin qenë të pranishëm në shqyrtimin gjyqësor.³²

4. Shtyrja, ndërprerja dhe koha e përfundimit të shqyrtimit gjyqësor, si dhe procesverbali i shqyrtimit gjyqësor

4.1. Shtyrja, ndërprerja dhe koha e përfundimit të shqyrtimit gjyqësor

Pesha e madhe që ka shqyrtimi gjyqësor për procedurën penale në tërësi kërkon që ai të zhvillohet në mënyrë koherente dhe pa zvarritje në mënyrë që pas përfundimit të tij të shpallet aktgjyqimi. Një mënyrë të tillë të zhvillimit të shqyrtimit gjyqësor e kërkojnë rregulla të shumta procedurale.³³ Mirëpo, për shkaqe të caktuara, shqyrtimi gjyqësor mund të shtyhet dhe të ndërpritet, ndërsa shkaqet të cilat e imponojnë shtyerjen ose ndërprerjen e shqyrtimit gjyqësor janë të shumta dhe të natyrave të ndryshme. Duke u bazuar në nenin 310, paragrafi 1. të KPP, përveç rasteve të përcaktuara me këtë KPP, shqyrtimi gjyqësor mund të shtyhet me aktvendim të gjyqtarit të vetëm gjykues apo të trupit gjykues, në këto raste :

- Kur duhet mbledhur prova të reja;

³¹ Neni 1, paragrafi 8. i LNPkPP.

³² Neni 1, paragrafi 9. i LNPkPP.

³³ HAJDARI, AZEM, E drejta e procedurës penale, f. 72.

- Kur gjatë shqyrtimit gjyqësor vërtetohet se tek i akuzuari, pas kryerjes së veprës penale është paraqitur çrregullim ose paaftësi mendore e përkohshme ose
- Kur ekzistojnë pengesa të tjera për zbatim të suksesshëm të shqyrtimit gjyqësor.

Në paragrafin 2., të nenit 310 të KPP, është parashikuar se kur është e mundur, në aktvendim me të cilin shtyhet shqyrtimi gjyqësor të caktohet dita dhe ora e vazhimit të shqyrtimit gjyqësor. Gjithashtu, me këtë dispozitë ligjore është parashikuar se me të njëjtin aktvendim, gjyqtari i vetëm gjykues ose trupi gjykues mund të urdhërojë mbledhjen provave të cilat me kalimin e kohës mund të humbin. Kundër këtij aktvendimi nuk lejohet ankesë.

Çështja e vazhimit të shqyrtimit gjyqësor të shtyrë është e rregulluar varësisht nga përbërja e trupit gjykues që e vazhdon atë ose nga kohëzgjatja për të cilën është shtyrë shqyrtimi gjyqësor. Rrjedhimisht, shqyrtimi gjyqësor i shtyrë mund të vazhdojë aty ku ka mbetur ose të fillohet rishtazi. Së këndejmi, sa herë që gjykata konsideron se i janë zbehur përshtypjet lidhur me provat të cilat kanë qenë të analizuar gjatë shqyrtimit të shtyrë, ajo cakton që shqyrtimi gjyqësor të fillojë rishtas.³⁴

Nëse përbërja e trupit gjykues është ndryshuar, shqyrtimi gjyqësor i shtyrë fillon rishtas. Por, në rastin e tillë, trupi gjykues pas dëgjimit të palëve mund të vendosë që dëshmitarët dhe ekspertët të mos merren sërish në pyetje dhe të mos bëhet këqyrja e re e vendit, por të lexohen deklaratimet e dëshmitarëve dhe ekspertëve të dhëna në shqyrtimin e mëparshëm gjyqësor apo të lexohet procesverbali i këqyrjes së vendit. Nëse përbërja e trupit gjykues nuk ka ndryshuar, shqyrtimi gjyqësor i shtyrë vazhdohet para të njëjtit trup gjykues dhe kryetari i trupit gjykues shkurtimisht paraqet rrjedhën e shqyrtimit gjyqësor të mëparshëm. Por, edhe në këtë rast, trupi gjykues mund të caktojë që shqyrtimi gjyqësor të fillojë rishtas. Kur shtyrja ka zgjatur më shumë se 3 (tre) muaj ose kur shqyrtimi gjyqësor mbahet para një kryetari tjetër të trupit gjykues, shqyrtimi gjyqësor duhet të fillojë rishtas dhe përsëri të shqyrtohen të gjitha provat.³⁵

Ndërprerja e shqyrtimit gjyqësor si rregullë bëhet për një kohë të shkurtër. Kështu, sipas paragrafit 1. të nenit 312 të KPP, përveç rasteve të përcaktuara me KPP, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues mund të ndërpresë shqyrtimin gjyqësor :

- Për pushim për shkak të kalimit të orarit të punës;
- Për të lejuar një kohë të shkurtër që të sigurohet provë konkrete ose
- Për përgatitjen e akuzës apo mbrojtjes.

Parimisht, shqyrtimi gjyqësor i ndërprerë gjithmonë vazhdon para të njëjtit gjyqtar të vetëm gjykues apo trup gjykues. Mirëpo, kur shqyrtimi gjyqësor nuk mund të vazhdojë para të njëjtit

³⁴ SAHITI, EJUP; MURATI, REXHEP, E drejta e procedurës penale, f. 372.

³⁵ Neni 311 i KPP.

trup gjykues, ose kur ndërprerja e tij zgjat më tepër se 8 (tetë) ditë, atëherë zbatohen dispozitat nga neni 311 i KPP.³⁶

Nëse gjatë shqyrtimit gjyqësor të drejtuar nga gjyqtari i vetëm gjykues, faktet në të cilat bazohet akuza tregojnë se për shqyrtimin e asaj vepre penale është kompetent trupi gjykues prej 3 (tre) gjyqtarëve, gjykimi i kalohet trupit përkatës në kuadër të gjykatës themelore dhe shqyrtimi gjyqësor fillon rishtas.

Dispozitat e KPP, për shkak të rëndësisë që ka shqyrtimi gjyqësor, kanë paraparë edhe afate kohore kur duhet që të përfundojë shqyrtimi gjyqësor. Kështu, në paragrafin 1., të nenit 314 të KPP, është parashikuar se përveç në rastet kur gjyqtari i vetëm gjykues ose trupi gjykues shtyn shqyrtimin gjyqësor nga neni 310 i KPP, shqyrtimi gjyqësor duhet të përfundojë brenda këtyre afateve kohore:

1. Nëse shqyrtimit gjyqësor mbahet para gjyqtarit të vetëm gjykues, shqyrtimi gjyqësor duhet të përfundohet brenda **90 (nëntëdhjetë) ditëve**, përveç nëse gjyqtari i vetëm gjykues nxjerr aktvendim të arsyetuar për vazhdimin e kohës për shqyrtim gjyqësor për shkak të ndonjërës prej arsyeve nga paragrafi 2. i këtij neni;
2. Nëse shqyrtimit gjyqësor mbahet para trupit gjykues, shqyrtimi gjyqësor duhet të përfundohet brenda **120 (njëqindnjëzet) ditëve**, përveç nëse trupi gjykues nxjerr aktvendim të arsyetuar për vazhdimin e kohës për shqyrtim gjyqësor për shkak të ndonjërës prej arsyeve nga paragrafi 2. i këtij neni.

Sipas paragrafit 2. të KPP, shqyrtimi gjyqësor mund të vazhdohet me aktvendimin e arsyetuar nga paragrafi 1. i këtij neni, kur ekzistojnë rrethana të cilat kërkojnë më shumë kohë, përfshirë por pa u kufizuar në:

1. Numër të shumtë të dëshmitarëve;
2. Dëshmia e një apo më shumë dëshmitarëve është shumë e gjatë;
3. Numri i provave është jashtëzakonisht i madh dhe
4. Siguria e shqyrtimit gjyqësor bën të nevojshme vazhdimin.

Në këto raste, shqyrtimi gjyqësor mund të vazhdohet për **30 (tridhjetë) ditë tjera**.

4.2. Procesverbali i shqyrtimit gjyqësor

Për gjithë veprimtarinë që zhvillohet në shqyrtimin gjyqësor përpilohet procesverbali. Procesverbali i shqyrtimit gjyqësor duhet të përpilohet me shkrim dhe në të duhet të shënohet thelbi i rrjedhës së shqyrtimit gjyqësor. Përveç në procesverbal, shqyrtimi gjyqësor regjistrohet

³⁶ Neni 312, paragrafi 2. i KPP.

në mënyrë audio ose video ose në mënyrë stenografike, përveç nëse ka shkaqe të arsyeshme për të mos bërë një gjë të tillë.³⁷ Procesverbali i shqyrtimit gjyqësor përfshin kopjen e transkriptit të regjistrimit audio të shqyrtimit gjyqësor dhe shënimin mbi rrjedhën e shqyrtimit gjyqësor, pjesët kryesore të tij dhe vendimet e marra. Kur i akuzuari është dënuar me burgim, regjistrimet audio ose video të shqyrtimit gjyqësor përshkruhen tërësisht brenda 3 (tri) ditëve të punës nga përfundimi i shqyrtimit gjyqësor.

Ky afat mund të zgjatet nga gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues kur ekzistojnë rrethana të arsyeshme për një afat prej 15 (pesëmbëdhjetë) ditëve. Gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues rishikon dhe konfirmon përshkrimin dhe atë e vendos në procesverbal si pjesë përbërëse të procesverbalit të shqyrtimit gjyqësor. Për mënyrën e regjistrimit të shqyrtimit gjyqësor vendos gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues.³⁸

Në nenin 316 të KPP, është parashikuar i ashtuquajtur i "*procesverbali tekstual*". Kështu, sipas kësaj dispozite ligjore, kur shqyrtimi gjyqësor regjistrohet vetëm me shkrim, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues, me propozim të palës ose sipas detyrës zyrtare, mund të urdhërojë që deklaratimet që i konsideron të një rëndësie të veçantë të përfshihen tekstualisht në procesverbal. Në raste të tilla dhe në çdo rast kur është e nevojshme dhe veçanërisht kur deklarimi është shënuar tekstualisht në procesverbal, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues mund të urdhërojë që pjesë të caktuara të procesverbalit të lexohen menjëherë. Deklarimet e regjistruara tekstualisht lexohen menjëherë kur kërkon pala, mbrojtësi ose personi deklarimi i të cilit është përfshirë në procesverbal.

Procesverbali i shqyrtimit gjyqësor ka rëndësi për gjykatën e shkallës së parë për të kontrolluar në kohën që e merr aktgjykimin, saktësinë e përshtypjeve lidhur me faktet e caktuara, veçanërisht në rastin kur shqyrtimi gjyqësor nuk ka përfunduar përgjatë një seance gjyqësore. Mirëpo, procesverbali i shqyrtimit gjyqësor, ka rëndësi të veçantë edhe për gjykatën e shkallës së dytë e cila e vërteton saktësinë e përfundimeve të gjykatës së shkallës së parë nëpërmjet shqyrtimit të shkresave.³⁹

Përmbajtja e procesverbalit të shqyrtimit gjyqësor është rregulluar me nenin 318 të KPP. Sipas kësaj dispozite ligjore, pjesa hyrëse e procesverbalit të shqyrtimit gjyqësor duhet të përfshijë: gjykatën ku mbahet shqyrtimi gjyqësor, numrin e lëndës, vendin dhe kohën e seancës, emrin e gjyqtarit të vetëm gjykues ose kryetarit të trupit gjykues, të anëtarëve të trupit gjykues, të procesmbajtësit, prokurorit të shtetit, të akuzuarit dhe mbrojtësit të tij, të dëmtuarit dhe përfaqësuesit të tij ligjor ose përfaqësuesit të autorizuar, mbrojtësit të viktimës dhe emrin e

³⁷ Neni 315, paragrafët 1. dhe 2. të KPP.

³⁸ Neni 315, paragrafët 3., 4. dhe 5. të KPP.

³⁹ HAJDARI, AZEM, E drejta e procedurës penale, f. 59.

përkthyesit, veprën penale që shqyrtohet dhe nëse dëgjimi zbatohet në shqyrtim gjyqësor të hapur apo të mbyllur.

Përveç këtyre, procesverbali veçanërisht përfshin të dhënat vijuese : identifikimin e aktakuzës, nëse prokurori i shtetit e ka ndryshuar apo e zgjeruar aktakuzën, cilat propozime janë bërë nga palët dhe çka është vendosur për to nga gjyqtari i vetëm gjykues apo kryetari i trupit gjykues ose trupi gjykues, cilat prova janë paraqitur, nëse provat ose shkrimet e tjera janë lexuar ose nëse regjistrimi audio dhe regjistrimet tjera janë riprodhuar, si dhe komentet e palëve për këtë. Nëse publiku përjashtohet nga shqyrtimi gjyqësor, në procesverbal shënohet se gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues ka paralajmëruar të pranishmit për pasojat e zbulimit të paautorizuar të informacionit të fshehtë që e kanë mësuar në shqyrtimin gjyqësor.

Si rregull, në procesverbal përfshihet vetëm përmbajtja kryesore e deklaramit të prokurorit, akuzuarit, dëshmitarëve dhe ekspertëve. Me kërkesë të palës, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues urdhëron leximin e një deklarimi të mëparshëm ose ndonjë pjese të tij nga procesverbali. Me kërkesë të palës, në procesverbal shënohet edhe pyetja ose përgjigjja e refuzuar si e palejueshme nga gjyqtari i vetëm gjykues ose trupi gjykues. Procesverbali shqyrtimit gjyqësor përfundohet me mbarimin e seances dhe ai nënshkruhet nga procesmbajtësi, gjyqtari i vetëm gjykues, kryetari i trupit gjykues dhe palët e pranishme.

Palët kanë të drejtë të kontrollojnë procesverbalin e përfunduar dhe pjesët shtojcë, të bëjnë komente mbi përmbajtjen dhe të kërkojnë korrigjimin e tij. Në këtë kontekst, korrigjimet e emrave të shënuar gabimisht, të numrave jo të saktë dhe të gabimeve të qarta në shkrim mund të bëhen me urdhrin e gjyqtarit të vetëm gjykues ose kryetarit të trupit gjykues sipas detyrës zyrtare apo sipas propozimit të palës ose të personit që merret në pyetje.

Korrigjime ose shtesa të tjera në procesverbal mund të urdhërohen vetëm nga gjyqtari i vetëm gjykues ose trupi gjykues. Komentet dhe propozimet e palëve lidhur me procesverbalin, si dhe korrigjimet dhe ndryshimet në procesverbal përfshihen si shtojcë në procesverbalin e përfunduar, ndërsa në shtojcë shënohen arsyet e mospranimit të sugjerimeve dhe komenteve të caktuara. Shtojcën e procesverbalit e nënshkruajnë procesmbajtësi dhe gjyqtari i vetëm gjykues apo kryetari i trupit gjykues.⁴⁰

Në nenin 319 të KPP, është parashikuar se dispozitivi i aktgjykimit duhet të përfshihet në proceverbalin e shqyrtimit gjyqësor. Kështu, sipas paragrafit 1. të këtij neni, në procesverbal të shqyrtimit gjyqësor në tërësi shënohet dispozitivi i aktgjykimit dhe fakti se aktgjykimi është shpallur publikisht, kurse ky formulim i dispozitivit të shkruar në procesverbal konsiderohet të jetë origjinal. Nëse, urdhërohet vendim për paraburgim, ky vendim gjithashtu shënohet në procesverbalin e shqyrtimit gjyqësor.

⁴⁰ Neni 317 i KPP.

Procesverbal i veçantë është parashikuar edhe për seancën për këshillim dhe votim që zbatohet para trupit gjykues. Procesverbali për këshillim dhe votimin e trupit gjykues përfshin rrjedhën e votimit dhe vendimin e marrë.

Këtë procesverbal e nënshkruajnë të gjithë anëtarët e trupit gjykues dhe procesmbajtësi. Mendimet e ndara i bashkangjiten procesverbalit për këshillim dhe votim, nëse nuk janë shënuar në procesverbal.

Procesverbali për këshillim dhe votim i trupit gjykues mbyllet në zarf të posaçëm dhe qasje në këtë procesverbal ka vetëm gjykata më e lartë kur vendos lidhur me mjetin juridik, ku me këtë rast, gjykata më e lartë detyrohet që procesverbalin ta mbyllë përsëri në zarf të posaçëm në të cilin shënon se e ka shqyrtuar procesverbalin.⁴¹

4.3. Rast praktik

Ju jeni në cilësinë e gjyqtarit të vetëm gjykues në një çështje penale ku i akuzuari Ali Aliu akuzohet për shkak të veprës penale lëndimi i rëndë trupor, nga neni 186, paragrafi 1., nënparagrafi 1.3. të KPRK. Pas hapjes së shqyrtimit gjyqësor, ju konstatooni se në shqyrtimin gjyqësor prezenton vetëm i dëmtuari Hasan Hasani, ndërsa, edhe përkundër faktit se janë ftuar në mënyrë të rregullt, nuk prezentojnë prokurori i shtetit, mbrojtësi i të akuzuarit, avokati Halim Halimi, i akuzuari Ali Aliu, si dhe dy dëshmitarët Mustafë Mustafa dhe Kadri Kadriu.

Në lidhje me mungesën e tij në shqyrtim gjyqësor, mbrojtësi i të akuzuarit, avokati Halim Halimi, i cili përmes një parashtrere (të cilës ja ka bashkangjitur raportet mjekësore) e ka njoftuar gjyqtarin e vetëm gjykues se është i sëmurë dhe është duke u trajtuar në një spital në Prishtinë.

Gjithashtu, edhe dëshmitari Mustafë Mustafa, një javë më parë përmes një parashtrere (nuk ka bashkangjitur ndonjë provë) e ka njoftuar gjyqtarin e vetëm gjykues se ditën dhe orën kur është caktuar që të mbahet shqyrtimi gjyqësor, do t'i nënshtrohet një provimi nga lënda “*E drejta penale*”, meqë është student në një fakultet juridik.

Në këtë situatë, cilat do të ishin veprimet që ju do t'i ndërmerri si gjyqtar i vetëm gjykues?

⁴¹ Neni 320 i KPP.

5. Rrjedha e shqyrtimit gjyqësor

5.1. Shqyrtime të përgjithshme

Shqyrtimi gjyqësor përbëhet prej disa fazave dhe e gjithë veprimtaria e shqyrtimit gjyqësor përmbledhet në : fillimin e shqyrtimit gjyqësor dhe deklarimin e të akuzuarit; prezantimin (paraqitjen) e provave dhe fjalën përfundimtare të palëve. Duhet theksuar se nëse i akuzuari e pranon fajësinë, atëherë pas fillimit të shqyrtimit gjyqësor dhe deklarimit të të akuzuarit, kalohet menjëherë në leximin e të dhënave penale nga evidenca e të dënuarve,⁴² mandej në fjalën përfundimtare. Në këtë punim janë trajtuar të gjitha këto faza, të cilat njëherit e përbëjnë shqyrtimin gjyqësor. Gjatë shqyrtimit gjyqësor, duhet të ndërmerren një mori e veprimeve procedurale të përcaktuara me dispozitat e KPP. Të gjitha këto veprime procedurale duhet të ndërmerren sipas rradhës e cila gjithashtu është e përcaktuar në mënyrë decitive me dispozitat e KPP. Mirëpo, në bazë të rrethanave të posaçme e veçmas për shkak të numrit të të akuzuarve, numrit të veprave penale dhe vëllimit të materialit provues, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues mund të bëjë një renditje tjetër. Në këtë aspekt, pas hapjes së seancës vazhdohet me shqyrtimin gjyqësor të çështjes penale. Siç është cekur edhe më lart, e gjithë veprimtaria e shqyrtimit gjyqësor përmbledhet në:

- Fillimin e shqyrtimit gjyqësor dhe deklarimin e të akuzuarit;
- Prezantimin (paraqitjen) e provave dhe
- Fjalën përfundimtare të palëve.

5.2. Fillimi i shqyrtimit gjyqësor dhe deklarimi i të akuzuarit

Nëse gjyqtari i vetëm gjykues apo kryetari i trupit gjykues konstaton se në shqyrtim gjyqësor janë të pranishëm të gjithë personat e thirrur ose kur gjyqtari i vetëm gjykues apo trupi gjykues vendos që shqyrtimi gjyqësor të mbahet në mungesë të ndonjë personi të thirrur apo vendimin për këto çështje e ka lënë për më vonë, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues e thërret të akuzuarin dhe prej tij merr të dhënat personale, përveç të dhënave mbi dënimet e mëparshme, për të vërtetuar identitetin e tij.⁴³

Pasi të vërtetohet identiteti i të akuzuarit, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues i dërgon dëshmitarët dhe ekspertët në vendin e caktuar për ta dhe ata presin derisa të ftohen për të dëshmuar. Në rast nevoje, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues mund t'i ndalë ekspertët në gjykatore që të përcjellin zbatimin e shqyrtimit gjyqësor. Nëse i dëmtuari është i pranishëm dhe ende nuk ka paraqitur kërkesën pasurore juridike, gjyqtari i vetëm

⁴² Neni 349 i KPP.

⁴³ Neni 321 i KPP.

gjkues ose kryetari i trupit gjkues e udhëzon se mund të paraqesë propozim për realizimin e kësaj kërkesë në procedurën penale. Gjyqtari i vetëm gjkues ose kryetari i trupit gjkues mund të ndërmarrë masat e nevojshme për të penguar marrëveshjen e fshehtë midis dëshmitarëve, ekspertëve dhe palëve.⁴⁴

Pas këtyre, gjyqtari i vetëm gjkues ose kryetari i trupit gjkues e fton të akuzuarin të përcjellë me vëmendje zbatimin e shqyrtimit gjyqësor dhe e udhëzon se mund të paraqesë fakte, t'u shtrojë pyetje të bashkakuzuarve, dëshmitarëve dhe ekspertëve, të bëjë vërejtje dhe të jep shpjegime rreth deklarimeve të tyre.⁴⁵

Pastaj, gjyqtari i vetëm gjkues ose kryetari i trupit gjkues pastaj e udhëzon të akuzuarin se:

1. Ka të drejtë të mos deklarohet lidhur me çështjen e tij ose të mos përgjigjet në asnjë pyetje;
2. Nëse deklarohet lidhur me çështjen, ai nuk detyrohet të inkriminojë vetveten ose të afërmin e tij, e as të pranojë fajësinë dhe
3. Ai mund të mbrohet personalisht ose nëpërmjet ndihmës juridike të mbrojtësit sipas zgjedhjes së tij.⁴⁶

Pas ndërmarrjes së këtyre veprimeve, shqyrtimi gjyqësor fillon me leximin e aktakuzës nga prokurori i shtetit kundër të akuzuarit, megjithëse i akuzuari mund të heq dorë nga leximi i akuzave kundër tij.⁴⁷

Pas leximit të aktakuzës nga ana e prokurorit të shtetit, gjyqtari i vetëm gjkues apo kryetari i trupit gjkues bindet se i akuzuari e kupton aktakuzën dhe të akuzuarit i jep mundësinë të pranojë ose të mos e pranojë fajësinë. Nëse i akuzuari nuk e kupton akuzën, gjyqtari i vetëm gjkues ose kryetari i trupit gjkues kërkon nga prokurori i shtetit që ta shpjegojë atë në mënyrë që i akuzuari të mund ta kuptojë pa vështirësi. Kur i akuzuari nuk dëshiron të bëjë deklaratë lidhur me fajësinë e tij, konsiderohet se nuk e pranon fajësinë.⁴⁸

Nëse i akuzuari pranon fajësinë për të gjitha pikat e aktakuzës në shqyrtim gjyqësor, trupi gjkues vendos nëse janë përmbushur kërkesat nga neni 248, paragrafi 1. i KPP.

Në këtë aspekt, gjyqtari i vetëm gjkues ose trupi gjkues duhet të konstatojë nëse:

1. I akuzuari kupton natyrën dhe pasojat e pranimin të fajit;

⁴⁴ Neni 322 i KPP.

⁴⁵ Neni 323, paragrafi 1. i KPP.

⁴⁶ Neni 323, paragrafi 2. i KPP.

⁴⁷ Neni 324 i KPP.

⁴⁸ Neni 325 i KPP.

2. Pranimi bëhet vullnetarisht nga i akuzuari pas këshillimeve të mjaftueshme me mbrojtësin, nëse i akuzuari ka mbrojtës;
3. Pranimi i fajit mbështetet në faktet e çështjes që përmban aktakuza, në materialet e prezantuara nga prokurori i shtetit për plotësimin e aktakuzës të pranuar nga i akuzuari dhe çdo provë tjetër, siç është dëshmia e dëshmitarëve e paraqitur nga prokurori i shtetit ose i akuzuari dhe
4. Aktakuza nuk përmban asnjë shkelje të qartë ligjore ose gabime faktike.

Në shqyrtimin e pranimi të fajësisë së të akuzuarit, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues mund të dëgjojë mendimin e prokurorit të shtetit, të mbrojtësit dhe të dëmtuarit. Kur trupi gjykues vlerëson se kërkesat e lartcekura nuk janë përmbushur, atëherë procedohet sikur pranimi i fajësisë të mos ishte bërë. Nëse trupi gjykues vlerëson se kërkesat e lartcekura janë përmbushur, shqyrtimi gjyqësor vazhdon me fjalën përfundimtare të palëve. Nëse ka disa të akuzuar dhe një apo më shumë prej tyre e pranojnë fajësinë, shqyrtimi gjyqësor vazhdon vetëm për të akuzuarit të cilët janë deklaruar të pafajshëm. Gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues shtyn shqyrtimin e dënimit për të akuzuarit të cilët pranojnë fajësinë në fillim të shqyrtimit gjyqësor deri në përfundim të shqyrtimit gjyqësor. Nëse provat të cilat janë paraqitur në shqyrtimin gjyqësor e inkriminojnë të akuzuarin i cili ka pranuar fajësinë, por nuk janë prova relevante kundër të akuzuarve të tjerë të cilët nuk e kanë pranuar fajësinë, provat e tilla nuk mund të merren parasysh kundër të akuzuarve tjerë.

Nëse i akuzuari e pranon fajësinë sipas marrëveshjes mbi pranimin e fajësisë, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues zbaton përshtatshmërisht nenin 233 dhe nenin 247 të KPP.⁴⁹

5.3. Rast praktik

Nëse ju jeni në cilësinë e gjyqtarit të vetëm gjykues në një çështje penale ku i akuzuari Hasan Hasani, akuzohet për shkak të veprës penale vjedhje e rëndë, nga neni 315, paragrafi 1., nënparagrafi 1. të KPRK. Në shqyrtimin gjyqësor prezantojnë të gjithë personat e ftuar, siç janë prokurori i shtetit, i akuzuari Hasan Hasani, mbrojtësi i të akuzuarit, avokati Ali Aliu, i dëmtuari Saqip Saqipi, dëshmitarët Ramush Ramushi, Asllan Asllani dhe Arif Arifi, si dhe eksperti i daktiloskopisë, z.Avdi Avdiu.

Pasi të konstatooni se janë përmbushur të gjitha kushtet për mbajtjen e shqyrtimit gjyqësor, cilat do të jenë veprimet të cilat do t'i ndërmerri ju si gjyqtar i vetëm gjykues, derisa i akuzuari të deklarohet lidhur me aktakuzën?

⁴⁹ Neni 326 i KPP.

6. Paraqitja e provave

Paraqitja e provave përfshin të gjitha faktet që gjykata i konsideron të rëndësishme për një gjykim të saktë dhe të drejtë.⁵⁰ Duke u bazuar në nenin 327, paragrafi 1. të KPP, provat në shqyrtim gjyqësor paraqiten sipas radhës së mëposhtme:

1. Fjala hyrëse;
2. Provat e paraqitura nga prokurori i shtetit;
3. Provat e paraqitura nga i dëmtuari, nëse ka të dëmtuar;
4. Provat e paraqitura nga mbrojtësi dhe
5. Fjala përfundimtare.

6.1. Fjala hyrëse

Fjala hyrëse është një institut juridik i ri në KPP. Fjala hyrëse ofron mundësinë për të ndërtuar një strukturë të organizuar për të gjitha provat, të cilat do të prezentohen lidhur me atë rast. Një fjalë hyrëse e suksesshme është një hartë me të cilën është i mbështjellë një ditarë i cili parashikon se nga do të jetë rruga e gjykatës dhe vë në pah dëshmitë dhe provat të cilat do të prezentohen nga ana e gjykatës. Tri qëllimet e përgjithshme të fjalës hyrëse janë : tërheqja e vëmendjes së gjykatës; të ndihmojë gjykatën të kuptojë ngjarjet që pritet të ndodhin në gjykatë dhe të përkrahë pozicionin e klientit tuaj. Fjala hyrëse prezentohet vetëm nëse i akuzuari nuk e ka pranuar fajësinë në fillim të shqyrtimit gjyqësor. Kështu, sipas nenit 328, paragrafi 1. të KPP, nëse i akuzuari nuk e pranon fajësinë në fillim të shqyrtimit gjyqësor, gjyqtari i vetëm gjykues apo kryetari i trupit gjykues thërret prokurorin e shtetit, të dëmtuarin dhe mbrojtësin për të përmbledhur provat që mbështesin rastin apo kërkesën e tyre. Prokurori i shtetit flet i pari, pastaj i dëmtuari dhe mbrojtësi. Gjatë fjalës hyrëse personat mund t'u referohen provave të pranueshme, ligjit në fuqi dhe mund të përdorin tabela, diagrame, transkripte të kasetave të lejuara nga gjykata, përmbledhje dhe krahasime të provave nëse ato bazohen në prova të pranueshme, si dhe zmadhim të ekzemplarëve të tyre për t'i demonstruar ose për t'i paraqitur si ilustrim në gjykatë. Prezantimi i fjalëve hyrëse nga palët mund të kufizohet në kohë nga gjyqtari i vetëm gjykues apo kryetari i trupit gjykues.⁵¹

6.2. Rregullat e përgjithme të paraqitjes së provave

Pas përfundimit të fjalëve hyrëse, vazhdohet me paraqitjen e provave. Rrjedhimisht, gjatë shqyrtimit gjyqësor zbatohen rregullat e procedimit të provave që janë të parashikuara në Kapitullin XVI të KPP. Sipas këtyre dispozitave ligjore, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues është përgjegjës për marrjen e provave. Gjykata mund të ndalojë marrjen e provave nëse : marrja e provave të tilla për të plotësuar provat tjera është e panevojshme dhe e

⁵⁰ Neni 329, paragrafi 1. i KPP.

⁵¹ Neni 328, paragrafët 2. dhe 3. të KPP.

tepërt sepse çështja në fjalë është e njohur në vija të përgjithshme; fakti që do të provohet është i parëndësishëm për vendimin apo është provuar; prova është tërësisht e papërshtatshme, e pamundshme ose e paarritshme ose kërkesa bëhet për të zvarritur procedurën.

Në nenin 329, paragrafi 3. të KPP, është parashikuar se deri në përfundim të shqyrtimit gjyqësor, palët dhe i dëmtuari mund të propozojnë shqyrtimin e fakteve të reja, mbledhjen e provave të reja dhe të përsërisin propozimet të cilat gjyqtari i vetëm gjykues, kryetari i trupit gjykues ose trupi gjykues më herët i ka refuzuar.

Përveç provave të propozuara nga palët dhe i dëmtuari, trupi gjykues (gjyqtari i vetëm gjykues) ka të drejtë të shqyrtojë provën që e konsideron të nevojshme për verifikimin e drejtë dhe të plotë të çështjes penale.⁵²

6.3. Marrja në pyetje e dëshmitarëve

Rradha e marrjes në pyetje të dëshmitarëve në shqyrtimin gjyqësor është e rregulluar me nenin 331, paragrafi 1. të KPP. Sipas kësaj dispozite ligjore, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues cakton radhën e marrjes në pyetje të dëshmitarëve, duke filluar me dëshmitarët e propozuar nga prokurori i shtetit, dëshmitarët e propozuar nga i dëmtuari apo mbrojtësi i viktimave dhe në fund me dëshmitarët e propozuar nga i akuzuari apo mbrojtësi i tij. Në këtë aspekt, po qe se është e mundshme, dëshmitarët thirren duke respektuar radhën e propozuar nga prokurori i shtetit, i dëmtuari, mbrojtësi i viktimave, i akuzuari dhe mbrojtësi. Ndërsa, në paragrafin 2. të këtij neni, është parashikuar se prokurori i shtetit, i akuzuari apo i dëmtuari mund të kërkojnë nga gjykata që të dëgjojë dëshmitarët për të kundërshtuar dëshmitë apo provat e paraqitura nga pala e kundërt sipas paragrafit 1. të këtij neni.

Në parim, dëshmitari i cili ende nuk është marrë në pyetje, nuk mund të jetë i pranishëm në seancë derisa dëshmitari tjetër të jep deklarinimin e tij mbi çështjen e njëjtë.⁵³

Në shqyrtimin gjyqësor nuk lejohet marrja në pyetje e personit nën moshën 16 vjeçare që është viktimë e veprave penale kundër integritetit seksual, nëse dëshmia e tij veç është marrë sipas nenit 132 ose nenit 149 të KPP dhe nëse trupi gjykues çmon se marrja e sërishme në pyetje nuk është e nevojshme. Nëse dëshmitari i tillë merret në pyetje, trupi gjykues mund të vendosë të përjashtojë publikun. Nëse, fëmija është i pranishëm në seancë si dëshmitar ose si i dëmtuar, ai largohet nga gjykatorja posa prania e tij të mos jetë më e nevojshme.⁵⁴

⁵² Neni 329, paragrafi 4. i KPP.

⁵³ Neni 330 i KPP.

⁵⁴ Neni 339, paragrafët 1. dhe 2. të KPP.

Me rastin e verifikimit të të dhënave personale të dëshmitarit, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues duhet të shikojë nëse është fjala për dëshmitar të privilegjuar, i cili sipas ligjit duhet të përjashtohet nga dëshmimi⁵⁵, apo i cili është i liruar nga detyra për të dëshmuar.⁵⁶

Para marrjes në pyetje të dëshmitarit, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues, nga dëshmitari mund të kërkojë dhënien e betimit.

Fëmija dhe personi për të cilin është vërtetuar të ketë kryer vepër penale ose me arsye dyshohet se ka kryer vepër penale ose ka marrë pjesë në kryerjen e veprës penale për të cilën merret në pyetje, nuk i nënshtrohet betimit. Nëse dëshmitari është betuar në procedurë paraprake, në shqyrtim gjyqësor i bëhet me dije se është nën betim.⁵⁷

Pala e cila paraqet provën merr në pyetje dëshmitarin ose paraqet provën e para. Palëve tjera pastaj u jepet mundësia për marrjen e tërthortë në pyetje të dëshmitarit ose kundërshtimin e besueshmërisë së dëshmitarit. Ndërsa, palës e cila ka paraqitur provën i jepet mundësia në fund që të sqarojë përgjigjet me dëshmitarin ose të rehabilitojë besueshmërinë e dëshmitarit. Nëse pala përfaqësohet nga më shumë se një mbrojtës, vetëm mbrojtësi kryesor mund të merr në pyetje dëshmitarët, t'u parashtrojë pyetje të tërthorta dhe të rehabilitojë besueshmërinë e dëshmitarëve.⁵⁸

Në nenin 333, paragrafi 1. të KPP, është parashikuar se dëshmitari merret në pyetje së pari nga pala e cila e ka propozuar, e cila mund t'i parashtrojë pyetje në pajtim me rregullat për procedimin e provave. Gjithashtu, pala mund t'i paraqesë dëshmitarit provën materiale në pajtim me nenin 336 të KPP. Nëse dëshmitari apo eksperti nuk mund të rikujtojë faktet të cilat i ka paraqitur në dëshmimet e mëparshme, pala e cila ka propozuar dëshmitarin mund t'i paraqesë provën e pranueshme për t'ia rifreskuar kujtesën.⁵⁹

Marrja e tërthortë në pyetje e dëshmitarëve, është rregulluar me nenin 334 të KPP. Kështu, sipas kësaj dispozite ligjore, pala e cila bën marrjen e tërthortë në pyetje të dëshmitarit mund t'i parashtrojë pyetje dëshmitarit në pajtim me rregullat për procedimin e provave; të pyesë dëshmitarin të konfirmoj ose të mohoj një fakt dhe t'i parashtrojë dëshmitarit pyetje të cilat shqyrtojnë besueshmërinë e dëshmisë së dëshmitarit apo paragjykimet që dëshmitari mund të ketë. Nëse dëshmitari jep përgjigje që është në kundërshtim me provën e pranueshme, pala e cila bën marrjen e tërthortë në pyetje pastaj mund t'ia paraqet ose t'ia lexojë dëshmitarit provën që është në kundërshtim. Pala e cila zbaton marrjen e tërthortë në pyetje ose gjykata mund të kërkojë nga dëshmitari që të shpjegojë mospërputhjet. Provat materiale të përdorura gjatë

⁵⁵ Neni 126 i KPP.

⁵⁶ Neni 127 i KPP.

⁵⁷ Neni 340, paragrafi 1. i KPP.

⁵⁸ Neni 332 i KPP.

⁵⁹ Neni 333, paragrafi 4. i KPP.

marrjes së tërthortë në pyetje duhet të identifikohen qartë për gjykatën dhe përdorimi i provës së tillë shënohet në procesverbal. Pas marrjes së tërthortë në pyetje të dëshmitarit, pala e cila ka propozuar dëshmitarin ka mundësinë që t'i parashtrijë pyetje të cilat sqarojnë dëshminë e paqartë, shpjegojnë mospërputhjet në dëshmi, dyshimet lidhur me besueshmërinë e dëshmisë së dëshmitarit apo çfarëdo paragjykimi që dëshmitari mund të ketë.⁶⁰

Nëse dëshmia e dëshmitarit është marrë gjatë mundësisë hetuese të veçantë, sipas nenit 149 të KPP, atëherë pala mund të propozojë marrjen e provës në shqyrtim gjyqësor nga dëshmia e mëparshme e dëshmitarit.

Gjithashtu, pala mund të propozojë marrjen e provës në shqyrtim gjyqësor nga dëshmia e mëparshme e dëshmitarit nëse dëshmia e tillë është marrë gjatë seancës për marrjen e deklaratës në procedurë paraprake nga neni 132 i KPP, dëshmitari nuk është në dispozicion për të dëshmuar dhe është paraqitur mbështetje e pohimit në pajtim me nenin 263 të KPP.⁶¹

Përveç rasteve të parapara me KPP, procesverbalet mbi deklaratimet e dëshmitarëve, të bashkakuarve ose pjesëmarrësve të dënuar për vepër penale, si dhe procesverbalet dhe shkresat tjera mbi konstatimin dhe mendimin e ekspertit, sipas vendimit të trupit gjykues mund të lexohen vetëm në këto raste:

1. kur personat e marrë në pyetje kanë vdekur, kanë çrregullime ose paaftësi mendore, nuk mund të gjenden ose ardhja e tyre në gjykatë është e pamundur apo dukshëm e vështirësuar për shkak të pleqërisë, sëmundjes ose shkaqeve të tjera të rëndësishme;
2. kur dëshmitarët ose ekspertët, pa arsye ligjore, nuk dëshirojnë të dëshmojnë në shqyrtim gjyqësor ose
3. kur palët pajtohen që, në vend të marrjes së drejtpërdrejtë në pyetje të dëshmitarit apo ekspertit i cili nuk është i pranishëm, pavarësisht se ka qenë i thirrur, të lexohet procesverbali mbi dëshminë e tij të mëparshme.⁶²

6.4. Deklarimi i ekspertit

Eksperti ia komunikon gjykatës konstatimin dhe mendimin e tij nëpërmjet raportit të përpiluar sipas nenit 138 të KPP, i cili raport futet në procesverbal të shqyrtimit gjyqësor. Eksperti përshkruan konstatimet dhe shpjegon analizat e tij dhe i njejti mund të përdorë provat materiale në mbështetje të dëshmisë së tij.

⁶⁰ Neni 335 i KPP.

⁶¹ Neni 337, paragrafi 2. i KPP.

⁶² Neni 338, paragrafi 1. i KPP.

Pala e cila nuk ka kërkuar ekspertizën mund të bëjë marrjen e tërthortë në pyetje të ekspertit lidhur me raportin, analizat, arsimimin, përvojën, ose bazën e ekspertizës së tij.⁶³

Ekspertët e marrur në pyetje mbeten në gjykatore, përpos nëse gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues, pas marrjes në pyetje të palëve, i lejon të shkojnë ose përkohësisht të largohen nga gjykatorja.

6.5. Provat e marra jashtë gjykatës

Përveç provave që administrohen në gjykatë, në disa raste mund të shtrohet nevoja e sigurimit të provave edhe jashtë gjykatës. Në këtë drejtim, në nenin 342, paragrafi 1. të KPP, është parashikuar se kur në shqyrtim gjyqësor mësohet se dëshmitari ose eksperti i thirrur nuk mund të vijë në gjykatë ose kur paraqitja e tij do të shkaktonte vështirësi të konsiderueshme, gjyqtari i vetëm gjykues ose trupi gjykues, kur çmon se deklarimi i tij është i rëndësishëm, urdhëron që ta merr në pyetje gjyqtari i vetëm gjykues, kryetari i trupit gjykues ose gjyqtari anëtar i trupit gjykues jashtë shqyrtimit gjyqësor, ose marrja në pyetje të bëhet nga gjyqtari i procedurës paraprake brenda kompetencës territoriale ku banon dëshmitari apo eksperti.

Nëse është e nevojshme të zbatohet këqyrja ose rikonstruksioni jashtë shqyrtimit gjyqësor, këtë e bën gjyqtari i vetëm gjykues, kryetari i trupit gjykues ose gjyqtari anëtarë i trupit gjykues. Palët dhe i dëmtuari gjithmonë njoftohen kur dhe në cilin vend do të merret në pyetje dëshmitari apo do të zbatohet këqyrja ose rikonstruksioni dhe njoftohen se kanë të drejtë të jenë të pranishëm në këto veprime.⁶⁴

Palët dhe i dëmtuari gjithmonë njoftohen kur dhe në cilin vend do të merret në pyetje dëshmitari apo do të zbatohet këqyrja ose rikonstruksioni dhe njoftohen se kanë të drejtë të jenë të pranishëm në këto veprime. Kur palët dhe i dëmtuari janë të pranishëm gjatë kryerjes së këtyre veprimeve, ata gëzojnë të drejtat e parapara në nenin 149, paragrafi 2. i këtij Kodi.⁶⁵

6.6. Leximi i procesverbaleve ose riprodhimi i regjistrimeve

Procesverbalet për këqyrjen e vendit jashtë shqyrtimit gjyqësor, për kontroll të lokaleve dhe të personit, marrjen e sendeve, dokumenteve, librave, dosjeve dhe shkresave të tjera si dhe incizime teknike me vlerë provuese lexohen ose riprodhohen në shqyrtim gjyqësor për vërtetimin e përmbajtjes së tyre. Trupi gjykues gëzon të drejtë diskrecioni të lejojë prezentim të përmbledhur gojor të këtyre të dhënave, si dhe riprodhim të regjistrimit audio ose video të rrjedhës së këtyre veprimeve hetimore. Dokumentet që kanë rëndësinë e provës, sipas

⁶³ Neni 341 i KPP.

⁶⁴ Neni 343, paragrafi 1. i KPP.

⁶⁵ Neni 343, paragrafi 3. i KPP.

mundësisë, dorëzohen në formë origjinale. Ndërsa, sendet që gjatë shqyrtimit gjyqësor mund të shërbejnë për sqarimin e çështjes, mund t'i tregohen të akuzuarit, e në rast nevojë, edhe dëshmitarëve dhe ekspertëve.⁶⁶

6.7. Marrja në pyetje e të akuzuarit

Sipas nenit 345, paragrafi 1. të KPP, pas marrjes në pyetje të dëshmitarëve e ekspertëve dhe pas prezentimit të provave materiale vazhdohet me marrjen në pyetje të të akuzuarit i cili nuk ka pranuar fajësinë. Dispozitat e zbatueshme gjatë marrjes në pyetje të të akuzuarit në procedurë paraprake zbatohen përshtatshëmrisht edhe gjatë marrjes në pyetje të të akuzuarit në shqyrtim gjyqësor. Kurse, të bashkakuzuarit të cilët ende nuk janë marrë në pyetje nuk do të jenë të pranishëm gjatë pyetjes së të akuzuarit.

Siç theksuar edhe më parë, i akuzuari ka të drejtë që të mos deklarojë, ndërsa nëse ai zgjedh që të deklarojë, marrja e tij në pyetje zbatohet duke u bazuar në rregullat e mëposhtme. Kështu, mbrojtësi kryesor merr në pyetje në mënyrë të drejtpërdrejt të akuzuarin, në pajtim me nenin 333 të KPP, kurse, prokurori i shtetit, i bashkëakuzuari dhe i dëmtuari, e marrin në pyetje në mënyrë të tërthortë të akuzuarin në pajtim me nenin 334 të KPP. Ndërsa, mbrojtësi mund që përsëri ta rimerr në pyetje të akuzuarin në pajtim me nenin 335 të KPP, në mënyrë që t'i sqarojnë paqartësitë, shpjegojnë mospërputhjet në deklarata, dyshimet lidhur me besueshmërinë e deklaratës së tij, etj.

Në fund, pasi gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues sigurohet se palët nuk kanë pyetje të tjera, ai mund të vazhdojë t'i shtrojë pyetje të akuzuarit nëse në deklarimin ose në përgjigjet e tij ka zbrastësi, paqartësi apo kundërrënie. Pas kësaj, anëtarët e trupit gjykues mund t'i bëjnë pyetje të drejtpërdrejta të akuzuarit.

Pas përfundimit të marrjes në pyetje, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues e pyet të akuzuarin nëse ka diçka për të shtuar për mbrojtjen e tij. Kur i akuzuari shtjellon më tej mbrojtjen e tij, mund të pyetet përsëri.⁶⁷

Në nenin 347, paragrafi 1. të KPP, është parashikuar se pas përfundimit të marrjes në pyetje të të akuzuarit të parë, secili prej të akuzuarve të tjerë, nëse ka, merren në pyetje me radhë në pajtim me dispozitat e lartcekura, ndërsa në anën tjetër çdo i akuzuar ka të drejtë t'u bëjë pyetje të bashkakuzuarve të tjerë të pyetur më parë. Kur deklarimet e të bashkakuzuarve për rrethana të njëjta ndryshojnë, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues mund të bëjë ballafaqimin e të bashkakuzuarve.

⁶⁶ Neni 344 i KPP.

⁶⁷ Neni 346 i KPP.

Pas përfundimit të procedurës së provave, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues i pyet palët dhe të dëmtuarin nëse kanë propozim për plotësimin e procedurës së provave. Nëse askush nuk ka propozim për plotësim të procedurës së provave, ose propozimi refuzohet dhe gjykata çmon se çështja është sqaruar, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues shpall të përfunduar procedurën e provave.⁶⁸

Të dhënat penale nga evidenca e të dënuarve, si dhe të dhënat tjera për dënimet për vepra penale mund të lexohen pas përfundimit të procedurës së provave. Kur i akuzuari pranon fajësinë, të gjitha informatat lidhur me dënimet e mëparshme të të akuzuarit lexohen para se palët të paraqesin fjalën përfundimtare.⁶⁹

6.8. Rast praktik

Në çështjen penale P.nr.23/2021, pranë Gjykatës Themelore në Prishtinë, Departamenti i Përgjithshëm, akuzohen katër të akuzuar. Të akuzuarit Hasan Bekteshi dhe Blerim Bajrami, akuzohen për shkak të veprës penale vjedhje e rëndë nga neni 315, paragrafi 1., nën-paragrafi 1.1. lidhur me nenin 31 të KPRK; i akuzuari Alban Aliu, akuzohet për shkak të veprës penale vjedhja nga neni 313, paragrafi 1. të KPRK, kurse i akuzuari Florent Mehmeti, akuzohet për shkak të veprës penale blerja, pranimi ose fshehja e sendeve të përfituara me kryerjen e veprës penale nga neni 333, paragrafi 1. të KPRK.

Në seancën e shqyrtimit gjyqësor të datës 10 shtator 2022, janë marrë pyetje të gjithë dëshmitarët e propozuar, si dhe janë prezentuar të gjitha provat materiale, ndërsa për seancën e datës 12 shtator 2022 është vendosur që të mirren të pyetje të gjithë të akuzuarit, pasi që palët nuk kanë pasur ndonjë propozim tjetër përkitazi me provat. Në seancën e datës 12 shtator 2022, kanë prezantuar të gjithë personat e ftuar dhe atë prokurori i shtetit; të dëmtuarit; të akuzuarit e lartcekur, si dhe dy mbrojtësit e dy të akuzuarve të parë, ngase dy të akuzuarit e fundit nuk kanë angazhuar avokatë.

Në cilësinë e gjyqtarit të vetëm gjykues, përshkruani në mënyrë kronologjike ecurinë e procedurës së marrjes në pyetje të bashkakuzuarve dhe cilat do të ishin veprimet procedurale të cilat ju duhet që t'i ndërmerri në mënyrë që marrja në pyetje e të bashkakuzuarve të bëhet në harmoni me dispozitat ligjore të Kodit të Procedurës Penale?

⁶⁸ Neni 348 i KPP.

⁶⁹ Neni 349 i KPP.

7. Fjala përfundimtare, si dhe procedura e marrjes dhe e shpalljes së aktgjykimit

7.1. Fjala përfundimtare

Pas përfundimit të procedurës së provave, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues u jep fjalën palëve, të dëmtuarit dhe mbrojtësit për t'i përmbledhur argumentet e tyre. Së pari, fjalën e merr prokurori i shtetit, pastaj i dëmtuari, mbrojtësi dhe në fund i akuzuari.

Gjatë fjalës përfundimtare, personat mund t'u referohen provave të pranueshme, si dhe procedurës, ligjit në fuqi, karakterit dhe sjelljes së dëshmitarëve gjatë procedurës gjyqësore; ata mund të përdorin tabela, diagrame, përshkrime incizimesh të lejuara nga gjykata, përmbledhje dhe krahasime të provave nëse ato bazohen në prova të pranueshme, si dhe zmadhim të ekzemplarëve të tyre për t'i demonstruar ose për t'i paraqitur si ilustrim në gjykatë.⁷⁰

Prokurori i shtetit në fjalën e tij përfundimtare paraqet vlerësimin e tij për provat e shqyrtuara në shqyrtim gjyqësor, shpjegon konkluzionet e tij mbi faktet e rëndësishme për marrjen e vendimit, paraqet dhe arsyeton propozimin e tij për përgjegjësinë penale të të akuzuarit, për dispozitat e KPRK të cilat duhet zbatuar, si dhe për rrethanat lehtësuese dhe rënduese që duhet të merren parasysh me rastin e caktimit të dënimit. Prokurori i shtetit nuk mund të propozojë lartësinë e dënimit, por mund të propozojë shqiptimin e vërejtjes gjyqësore ose ndonjë dënim alternativ sipas KPRK.⁷¹

Gjatë fjalës përfundimtare, i dëmtuari ose përfaqësuesi i tij i autorizuar, mund të shpjegojë kërkesën e tij pasurore juridike dhe potencon provat që ndërlidhen me përgjegjësinë penale të të akuzuarit.⁷²

Në fund, siç është cekur edhe më lartë fjalët përfundimtare e paraqesin mbrojtësi, kurse më pas i akuzuari.

Mbrojtësi ose i akuzuari në fjalën përfundimtare paraqet personalisht argumente për mbrojtjen tij dhe mund të komentojë pretendimet e prokurorit dhe të dëmtuarit. Pasi mbrojtësi të ketë prezentuar argumentet për mbrojtjen, i akuzuari ka të drejtë të deklarohet personalisht nëse pajtohet me mbrojtjen e prezentuar nga mbrojtësi i tij dhe mbrojtjen e tillë ta plotësojë.

Prokurori i shtetit dhe i dëmtuari kanë të drejtë të përgjigjen në mbrojtje, kurse mbrojtësi apo i akuzuari kanë të drejtë që këto përgjigje t'i komentojnë, mirëpo duhet theksuar se fjalën e fundit gjithmonë e merr i akuzuari.⁷³

⁷⁰ Neni 352 i KPP.

⁷¹ Neni 353, paragrafi 1. i KPP.

⁷² Neni 354 i KPP.

⁷³ Neni 355 i KPP.

Nëse pas përfundimit të fjalës përfundimtare të palëve, gjyqtari i vetëm gjykues ose trupi gjykues nuk çmon se duhet marrë prova të tjera, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues shpall shqyrtimin gjyqësor të përfunduar. Kurse, pas kësaj, gjyqtari i vetëm gjykues ose trupi gjykues tërhiqet për këshillim dhe votim për marrjen e aktgjykimit.⁷⁴

7.2. Marrja e aktgjykimit

Aktgjykimi merret pas përfundimit të fjalës përfundimtare të palëve në shqyrtimin gjyqësor, nëse gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues vlerëson se nuk ka nevojë për marrjen e provave të tjera, atëherë ai e shpallë shqyrtimin gjyqësor të përfunduar dhe tërhiqet për këshillim dhe votim. Me këtë rast, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues cakton dhe i njofton palët dhe publikun për kohën e shpalljes së aktgjykimit. Aktgjykimi merret dhe shpallet në emër të popullit.⁷⁵ Marrja e aktgjykimit bëhet në seancën e këshillimit dhe votimit. Seanca e këshillimit dhe votimit është mbyllur për palët dhe publikun. Në këtë seancë marrin pjesë vetëm anëtarët e trupit gjykues dhe procesmbajtësi. Për seancën e këshillimit dhe votimit mbahet procesverbal i veçantë me shkrim. Në procesverbal shënohen emrat dhe mbiemrat e anëtarëve të trupit gjykues dhe procesmbajtësit, koha e mbajtjes së seancës, rrjedha e procedurës së këshillimit dhe votimit dhe vendimet që ka marrë trupi gjykues. Procesverbali i këshillimit dhe votimit nënshkruhet nga anëtarët e trupit gjykues dhe procesmbajtësi, mbyllet në zarfë të veçantë në të cilin mund të këtë çasje vetëm gjykata më e lartë. Në nenin 320, paragrafi 1.4 të KPP, është parashikuar se qasje në procesverbalin e këshillimit dhe votimit ka vetëm gjykata e shkallës së dytë kur vendos lidhur me mjetin juridik. Pas hapjes së procesverbalit, gjykata e shkallës së dytë atë e vendos përsëri në zarfë të mbyllur me shënimin së procesverbali është hapur. Në çështjet penale për të cilat vendos gjyqtari individual nuk hartohet procesverbal i veçantë i këshillimit dhe votimit. Pas marrjes së aktgjykimi nga ana e trupit gjykues apo nga gjyqtari i vetëm gjykues, dispozitivi i aktgjykimi, shënohet i plotë në procesverbalin e shqyrtimit gjyqësor dhe paraqet origjinalin e aktgjykimit dhe konstatohet se është shpallur publikisht. Aktgjykimi i shkruar që u dorëzohet palëve duhet të jetë në përputhje me aktgjykimin origjinal. Në rast të mospërputhjes së dispozitivit të aktgjykimit të shpallur publikisht që është regjistruar në procesverbalin e shqyrtimit gjyqësor dhe dispozitivit të aktgjykimit të shkruar që u dorëzohet palëve, aktgjykimi i regjistruar në procesverbalin e shqyrtimit gjyqësor që është shpallë publikisht konsiderohet se është aktgjykimi burimor.

7.3. Shpallja e aktgjykimit

Pas marrjes së aktgjykimit, duhet që të bëhet shpallja e tij në pajtim me nenin 366 të KPP. Në parim, gjykata e shpallë aktgjykimin, menjëherë pas marrjes së tij nga gjyqtari i vetëm gjykues,

⁷⁴ Neni 356 i KP

⁷⁵ Neni 359, paragrafi 2. i KPP.

ose nga trupi gjykues. Në rastet komplekse (kur ka më shumë të akuzuar, më shumë vepra penale ose ka shumë material provues) gjykata mund ta shtyjë shpalljen e aktgjykimit më së shumti për tri ditë nga dita e marrjes së aktgjykimit. Vendimi për shtyrjen e shpalljes së aktgjykimit konstatohet në procesverbalin e shqyrtimit gjyqësor. Nëse aktgjykimi nuk shpallët të njëjtën ditë, gjykata është e detyruar që të caktoj datën, kohën dhe vendin e shpalljes dhe për këtë t'i njoftoj palët, mbrojtësit, përfaqësuesit ligjor dhe përfaqësuesit e autorizuar të palëve që janë të pranishme dhe publikun. Aktgjykimin e shpallë gjyqtari i vetëm gjykues, apo kryetari i trupit gjykues duke e lexuar tekstin e dispozitivit të aktgjykimit që është marrë nga gjykata dhe është regjistruar në procesverbalin e shqyrtimit gjyqësor (aktgjykimi burimor). Dispozitivi i aktgjykimit të shpallur duhet të përmbaj të dhënat personale për të akuzuarin, veprën penale për të cilën është shpallë fajtor, përshkrimin faktik dhe cilësimin juridik të veprës penale dhe sanksionin penal që i është shqiptuar të akuzuarit. Aktgjykimi merret në emër të popullit dhe lexohet më zë, deri sa të gjithë të pranishmit qëndrojnë në këmbë. Pas shpalljes së aktgjykimit, gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues i paraqet në pika të shkurta arsyet e aktgjykimit. Aktgjykimi shpallet në mënyrë publike, pavarësisht nëse publiku ka qenë i përjashtuar nga shqyrtimi gjyqësor. Në rastet kur shqyrtimi gjyqësor ka qenë i mbyllur për publikun, publikisht do të shpallët vetëm dispozitivi i aktgjykimit, ndërsa për pjesëmarrjen e publikut gjatë prezantimit të arsytimit të aktgjykimit, trupi gjykues do të vendos me aktvendim të veçantë. Arsyet për përjashtimin e publikut nga kjo fazë e shpalljes së aktgjykimit jenë të njëjta me arsyet për përjashtim të publikut nga shqyrtimi gjyqësor. Aktgjykimi i shpallur nga gjykata nuk mund të pësoj më asnjë ndryshim, me përjashtim të korrigjimit të gabimeve të imta teknike në numra, emra, etj. që mund të bëhen në përputhje nenin 371 të KPP, por pa e ndryshuar përmbajtjen e tij. Me rastin e shpalljes së aktgjykimit, gjykata i udhëzon palët për të drejtën në ankesë dhe për detyrimin e njoftimit të gjykatës për çdo ndryshim të adresës, derisa të përfundoj procedura. Në rastet kur me aktgjykim është shqiptuar ndonjë dënim alternativ, kryetari i trupit gjykues ose gjyqtari i vetëm gjykues e paralajmëron të akuzuarin për rëndësinë e dënimit dhe për kushtet dhe obligimet që duhet respektuar.⁷⁶

⁷⁶ Neni 368, paragrafi 2. i KPP.